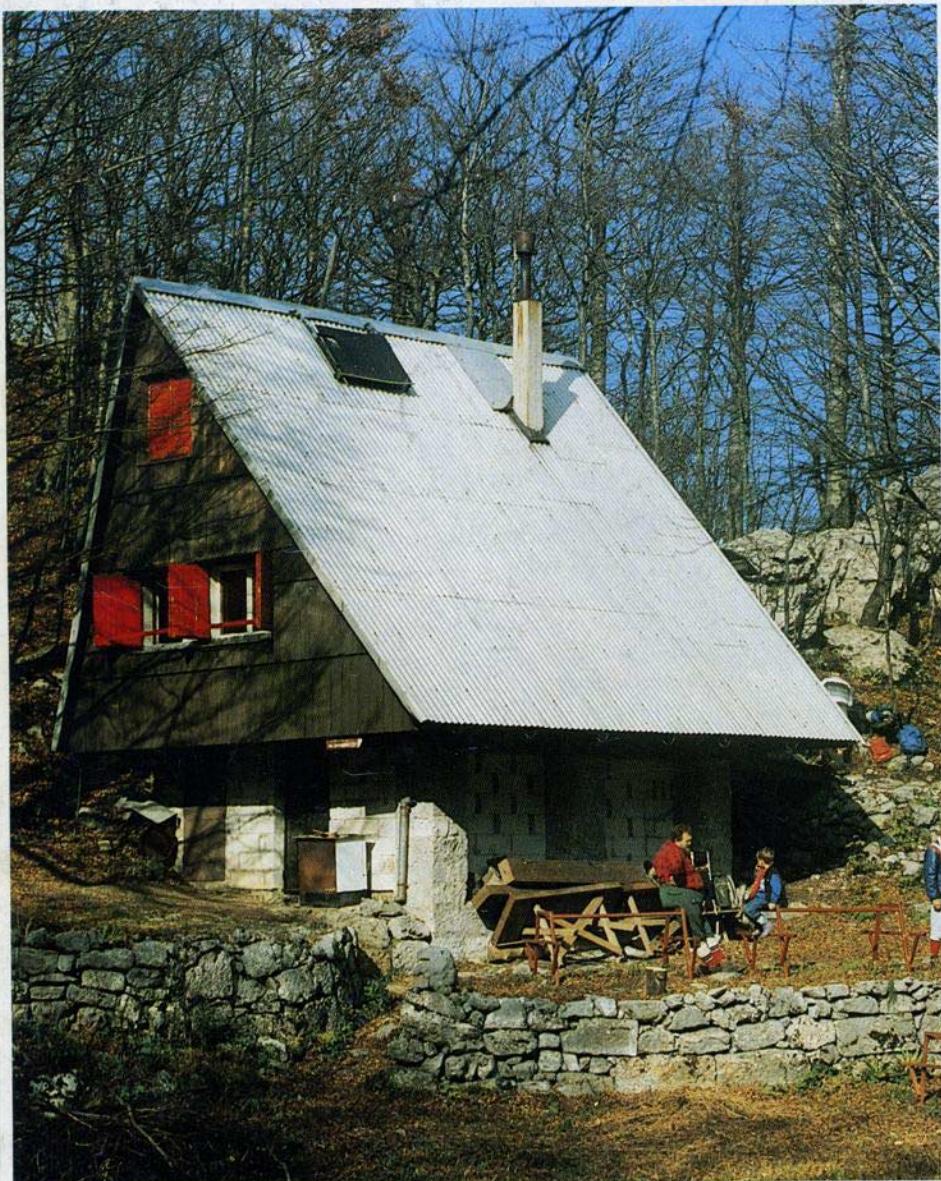

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

GODIŠTE 89

SVIBANJ
1997

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22

Prvi broj izšao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine"

Svibanj 1997
May 1997

Broj 5
Number 5

Godište 89
Volume 89

SADRŽAJ

Slika na naslovnici:
Planinarska kuća na
Bijelim stijenama
Foto: Krunoslav Milas

Vladimir Jagarić: Krajačeva era hrvatskog planinarstva	129
Srećko Huzjak: Po vrhovima Anda	135
Miljenko Pavešić: A na Kleku piva se i čara	139
Vilena Kašuba: U posjet Križnoj jami i Snežniku	141
Josip Pejša: Maraton preko Mosora	143
Grad Kaštela odlikovao planinare	146
Ing. Edo Hadžiselimović: S.O.S. za Velebit	148
Zaštita prirode	149
In memoriam Borisu Bičiću i Zvonku Kovaču	151
Planinarstvo u tisku	152
Alpinizam	153
Tko je tko u hrvatskom planinarstvu (Ana Lemić)	154
Vijesti	155
Kalendar akcija	160

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 ZAGREB, Cesarska 5, tel i faks 01/272-752
UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Tomislav Čanić, Alan Čaplar, Jakša Kopić, prof. Krunoslav Milas i Tomislav Pavlin

IZDAVAČ I UREDNIŠTVO: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22, tel. i faks 01/448-774 (8-14 sati).
NASLOVNA STRANICA I LOGOTIP: Senaid Serdarević Seno.

GRAFIČKI UREDNIK: Ivan Pahernik, Senaid Serdarević Seno.

UNOS TEKSTA I KOMPJUTORSKA OBRADA: Naklada MD.

TISAK: Tiskara "Spiridon Brusina", vl. Danica i Ante Pelivan, Lomnica Donja, Velika Gorica.

SURADNJA: Članke treba slati tipkane s proredom među recima, sa što većim izborom ilustracija (fotografija, dijapositiva, crteža, skica). Ilustracije se vraćaju autorima.

Izlazi u dvanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Preplata za 1997. godinu je 80 kuna (za inozemstvo 43 DEM), a uplaćuje na žiro račun izdavača broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236. Važno! Na uplatnici treba u rubrici "Posiv na broj" upisati svoj preplatnički broj (ne JMBG), jer banka izdavača ne javlja ime uplatitelja nego samo taj broj. On se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog primjerkra. Novi preplatnici trebaju taj broj tražiti od izdavača (pismeno ili telefonski) ili mu poslati fotokopiju uplatnice.

Tiskanje časopisa omogućuje donacija Tvornice boja "Chromos" Samobor.

Na ovaj časopis ne plaća se osnovni porez na promet na temelju mišljenja Ministarstva prosvjete (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92-9201 od 16. 3. 1992.) i preporuča se kao neobvezno štivo u školama.

KRAJAČEVA ERA HRVATSKOG PLANINARSTVA*

Vladimir Jagarić, Zagreb

Dr. Ivan Krajač na čelu HPD-a. Nakon Prvog svjetskog rata planinarstvo je u Hrvatskoj pričinilo stagniralo. Djelatnost središnjice HPD-a opterećene ratom i tradicijom, više su nego skromne. Na izvanrednoj skupštini Hrvatskog planinarskog društva, lipnja 1919., bilo je vrlo burno. Počinju se javljati prvi zahtjevi za promjenama u upravi središnjice.

U tom prijelomnom trenutku pojavilo se jedno novo ime u planinarstvu koje će dvadesetak godina biti u vrhu planinarskih zbivanja. Bio je to dr. Ivan Krajač. Analizirajući uzroke koji su doveli planinarsku organizaciju u stanje letargije, Krajač je jedini izlaz iz tog mrtvila vidio u temeljitoj promjeni planinarskih načela. Ukratko – u reformi!

Na društvenim sastancima i u publiciranim radovima propovijedao je nove ideje, koje su planinari, želeći promjenu, ubrzo prihvatali. Toliko se nametnuo svojoj okolini da je vrlo brzo stekao opće poštovanje planinarske javnosti. Postao je vodeća osoba, prvi čovjek u planinarskoj organizaciji.

Daljnji je slijed dogadanja bio logičan: izabran je najprije kao odbornik u Upravni odbor središnjice (1919.), a nedugo poslije toga i za, šestog po redu, predsjednika HPD-a. To se dogodilo na izvanrednoj skupštini HPD-a 18. listopada 1921. u klupskim prostorijama zagrebačkog hotela "Royal" (u Ilici 44; zgrada postoji i danas).

Predsjedničko mjesto preuzeo je Krajač od šestinskog veleposjednika Miroslava grofa Kulmera (1861-1943) koji je, kao nitko do sada, bio punih dvadeset i devet godina na čelu HPD-a. (vidi članak Ž. Poljaka "Kulmerovo doba hrvatskog planinarstva", HP 1994, br. 9-10, str. 227-231.)

*Odlomak iz neobjavljenog feljtona o životu i radu dr. Ivana Krajača (1877-1945), odvjetnika, ministra, političara, finansijsko-pravnog stručnjaka i reformatora hrvatskog planinarstva povodom 120. godišnjice rođenja.

Dr. Ivan Krajač

Prva izložba – prvi uspjeh. Krajač se predstavio planinarima i zagrebačkoj javnosti govorom na otvorenju prve planinarske izložbe u Zagrebu. Bilo je to mjeseca siječnja 1922. Izložba je bila postavljena u Umjetničkom paviljonu, tada najreprezentativnijem izložbenom prostoru u Zagrebu.

Na izložbi su sudjelovali Slovensko planinsko društvo, Društvo planinara iz Bosne i Hercegovine, Geografsko društvo iz Beograda (Planinarski savez Srbije upravo se nalazio u procesu ponovnog osnivanja) i, kao gost, klub Čehoslovačkih turista. HPD kao domaćin bio je zaustavljen s najviše izložaka.

Izložene su bile zbirke bilja, minerala i prepariranih šumskih životinja, geografski reljefi, skijaška oprema, planinarske karte, knjige i časopisi, fotografije, umjetničke slike i još mnogi drugi planinarski i turistički predmeti.

Izložba je pobudila golemo zanimanje u javnosti. Tako ambiciozne i sadržajno raznolike izložbe Zagreb još do tada nije bio. Vrlo dobro su bila posjećena i predavanja koja su se održavala u vrijeme trajanja izložbe. U dnevnom tisku izložba je ocijenjena kao velik uspjeh HPD-a i kao izvanredan kulturni dogadjaj godine. Bio je to i Krajačev uspjeh!

I o njegovom nastupnom govoru također su bili pohvalni komentari. Bilo je to zapravo predavanje, a tema je bila: "Kulturna i etička začaća modernog alpinizma" (tekst je u cijelosti objavljen u "Jutarnjem listu" od 26. svibnja 1922.).

Istraživati domaće planine i osamostaliti društva! "Glavne smjernice našeg društva u službi civilizacije" naslov je Krajačeva drugog govoru održanog na glavnoj redovitoj godišnjoj skupštini HPD-a, lipnja 1922. Izlaganje završava riječima: "—Valja konačno ispitati i planinarski otvoriti domaće planine, osobito Velebit, i u tu svrhu izvršiti program markacija, osigurati prenoćišta, fotografski snimiti i opisati".

U godini 1923. učinjen je velik pomak u organizaciji planinarstva: podružnicama se daje sloboda djelovanja, ali u okviru djelatnosti pravila HPD-a. U "Hrvatskom planinaru" (br. 6, 1923.) Krajač piše o tome sljedeće: "Decentraliziranim razdiobom i podjelom rada između životno sposobnih područja i centrale, tako da podružnice preuzmu markiranje i kolibe u vlastitim radnim područjima. Decentralistički sustav dopušta inicijativu i iskorišćenje svih individualnih snaga u planinarskim društvima".

Mladi buntovni planinar novih idejnih koncepta, 24-godišnji student medicine Branimir Gušić svojim je prijedlozima za "decentralizaciju sistema" bio mnogo drastičniji od Krajača (o tome malo poslije).

Pedesetljetnica hrvatskog planinarstva. Dana 7. i 8. rujna 1924. svečano je proslavljena 50. obljetnica HPD-a. Bio je to kulturni dogadjaj i za Zagreb (koji je u to vrijeme imao oko 120 000 stanovnika). Program proslave bio je raznovrstan: svečana sjednica, kongres planinara, komers (svečani ručak uz pozdravne govore), izlet na Medvednicu i na kraju zabava.

Zajednički polazak sudionika jubilarnog izleta na Medvednicu bio je s Jelačićevim trga. Na Medvednici je ispred svečano okićene Planinarske kuće bilo pjesme, plesa i govora. Na povratku u Zagreb planinare je u Šestinama dočekala limena glazba i gruvanje iz mužara, a bilo je veselo i u (Kulmerovo) "vlastelinskoj

gostionici". Na večer, istoga dana, održana je u dvorani Hrvatskog sokola i u vrtnoj restauraciji "Kolo" završna svečanost – paradna zabava s plesom.

U programu proslave primjećujemo da nije bila predviđena neka posebna akcija povezana s Klekom. Mjeseca travnja bio je doduše jedan izlet na Klek, ali taj nije bio najavljen kao jubilarni izlet. Bio je to samo jedan od nedjeljnih društvenih Matičinih zajedničkih izleta.

U Samoborskom gorju nešto se ipak napravilo, ali to nije bilo planirano službenim programom proslave. Središnjica je, naime, dala obnoviti željeznu piramidu na vrhu Plešivice. Ličilačke radove obavila je ličilačka obrtnička radnja Franje Saletta, člana u Upravnom odboru središnjice. (Njegov unuk Mario Saletto naš je slavni suvremenik, TV-reporter i snimatelj, putopisac, svjetski putnik i planinar). Članovi podružnice HPD "Japetić" iz Samobora kao svoju prvu akciju markirali su planinarsku stazu iz Rudarske Drage preko Gregurić brijege na vrh Oštrelja. Stazu su prozvali – Pasarićev put.

Prvi kongres planinara. Od devet održanih izvješća na prvom kongresu planinara Hrvatske, tema "Organizacija HPD-a u sadašnjosti i budućnosti" izazvala je burnu raspravu.

Jedan od najžučljivijih govornika bio je mladi temperamentni Branimir Gušić. Zastupajući mišljenje zagrebačke podružnice HPD "Sljeme", predlagao je da bi se HPD trebalo sastojati isključivo iz samostalnih podružnica. Prema tome, Matica ne bi imala redovite članove već samo upravni odbor koji bi se sastojao od sekcija s pročelnicima, a oni bi bili i članovi upravnog odbora. Prijedlog, kao što se i očekivalo, nije prihvaćen.

Nezadovoljni takvom odlukom "dekadentnog HPD s malogradanskim shvaćanjem planinarstva" članovi podružnice "Sljeme" odvojivši se od HPD-a pod konac 1925. godine, osnovali su novo društvo – Hrvatski turistički klub "Sljeme".

Gušićev prijedlog za samostalnost društva ostvaren je 1948. godine, a inaugurirao ga je prvi predsjednik Planinarskog saveza Hrvatske, upravo dr. Branimir Gušić.

Nepredvidivi predsjednik. U analima planinarstva zabilježeno je da je svečanom sjednicom pedesete obljetnice hrvatskog planinarstva predsjedavao potpredsjednik HPD-a, prof. Josip Pasarić. On je zamjenio predsjednika i u radu kongresa. Krajača nije bilo ni na komersu a niti na jubilarnom izletu.

Teško je danas pouzdano utvrditi prave razloge Krajačeva nedolaska na tako svećane i povijesne planinarske skupove. Možemo samo površno komentirati o razlozima koji su šturo navedeni u skupštinskom izještaju. Prof. Pasarić javno ga je ispričao rekavši da "predsjednik još nije stigao sa službenog puta po zapadnoj Europi". Na jednom drugom mjestu se govori kako je na povratku iz Engleske obolio. Međutim, na drugi dan proslave, u večernjim satima pojavi se Krajač iznenada zdrav, veseo i dotjeran na planinarskoj zabavi u dvorani Hrvatskog sokola. Volio je on društvo i veselice. Nije bio samotnjak ni čudak kako su ga neki htjeli prikazati.

Planinarske zabave. Veliko je značenje središnjica HPD-a pridavala zabavnom životu svojih članova. Nije se samo pjevalo i sviralo na izletima, bilo je veselo i na društvenim sastancima.

Između dva svjetska rata u Zagrebu je nekoliko planinarskih vokalno-instrumentalnih sastava pjesmom i svirkom zabavljalo planinare na raznim priredbama. Bilo je i planinarskih pjevača i zborova; većinom su to bili okteti, koji su na svom repertoaru imali starogradske popijevke, te crkvene i pogrebne pjesme. (Danas je sličan toj djelatnosti renomirani Mješoviti pjevački zbor crkve Sv. Nikole Tavelića. Članovi zbora istodobno su i članovi HPD "Stanko Kempny".) Tolika je bila potreba za glazbom i pjesmom, te "vjerne družice u prirodi", da je u jesen 1925. središnjica osnovala glazbenu sekciju "gdje će se gajiti zborni pjevanje i instrumentalna glazba." I glumci-amateri ponekad su izvodili svoje programe: satirične kuplete ili neki prigodni šaljivi igrokaz. U tome su prednjačili Samoborci. (U naše vrijeme cijelovečernje predstave pripremaju "Pentravci", zanimljiva glumačka dilektantska planinarska skupina HPD "Grafičar" iz Zagreba.)

U Zagrebu su se unatoč teškoj ekonomskoj krizi nakon Prvog svjetskog rata i prilično nesredenih političkih prilika održavale razne zabave s plesom. Glavni su organizatori takvih veselih priredbi bili Društvo za poljepšavanje Plitvičkih jezera, Društvo Crvenog križa, Hrvatsko pjevačko društvo "Kolo", Hrvatsko pjevačko društvo "Sloga", Hrvatski sokol i, naravno, Hrvatsko planinarsko društvo. Prva planinarska tzv. "kućna zabava, obdržavala" se 1. veljače 1922. u dvorani Hrvatskog glazbenog zavoda. U programu su bile "projekcije prirodnih slika, šaljivi prizori i druge atrakcije", pisalo je u pozivnici za zabavu. Na zabavi 1923. godine, od

Dr. Krajač na vrhu Oštrca s Nadom Horvat (kći vl. Hotela "Braća Horvat" u Plešivici) i učiteljica Marija Brixia

"prekrasno izvedenih komada planinarima se najviše svidjela polka a la Sljeme a ples je trajao do jutra", zapisao je kroničar u "Hrvatskom planinaru" (br. 1, 1923.).

Na dočeku Nove godine ipak je bilo najveselije. Silvestarske zabave održavale su se u Planinarskoj kući na Medvednici. Prvu takvu "službenu" zabavu organizirala je središnjica HPD-a u doba Krajačeva predsjedničkog mandata (a možda i na njegov prijedlog).

U jednom oglasu "Jutarnjeg lista" (1922.) pozivaju se planinari na doček Nove godine "na Sleme, gde bu lampionov, raketov, bengalskog svetla, tombole i tak dale, spat ne bu treb, bu heca... a kad bu tuklo dvanaest vur bu velki vatromet, bu se videl iz zagrebačkih vulic." U opisu nakon veselog dočeka, zabilježena je u novinama jedna "važna vijest: devet neustrašivih planinara pošlo je iz Planinarske kuće unatoč kiši i magli o ponoći na piramidu."

Od HPD-ovih zabava spomenimo još tradicionalne pokladne redute – krabuljne plesove. One su imale svoj posebni znak. Tako je na

primjer 1924. godine reduta bila pod znakom "U carstvu planina", a u 1929. je nosila naslov "Noć na Velebitu".

U povijesti planinarstva ova se reduta pamti po tome što su po nacrtu akad. slikara prof. Zlatka Šulentića dekorirane dvorane Hrvatskog sokola i restauracije "Kola". Po zidovima dvorana visjeli su vjenčići i girlande od smreke, dok su stupovi bili obavijeni bršljanom. Šulentić je oblikovao i pozivnicu a dao je skice i za neke maske. Izložio je još petnaest velikih slika u obliku karikature. Bile su to slike sve samih domaćih planinarskih bogova s "hrvatskog Olimpa – Velebita". Među njima je bila i jedna karikatura koja prikazuje "boga Krajča" kako pleše s jednom "boginjom".

Krajač je bio uvijek otmjeno odjeven, nije pušio ni pretjerano pio, a nije bio baš naročito ni fizički privlačan, ali je zato svojim šarmom i gospodskim manirama osvajao društvo. Možda se baš zbog toga Šulentić i htio s njime našaliti kad ga je nacrtao kako u karikaturnom plesnom koraku "tanca" s jednom damom prilično bujnih oblika. (Dama nimalo ne liči na lijepu Helu, Krajačevu suprugu: provjero!)

Reduta se 1930. godine seli u Zagrebački zbor, u tada najveću zagrebačku dvoranu. Jer iz godine u godinu sve je veće bilo zanimanje za planinarske zabave tako da su dvorane "Kola" i "Sokola" bile premalene.

Znali su si uljepšati društveni život ovi naši stari hapedaši.

Reformator. Tijekom svoga predsjedničkog mandata (1921-25.) Krajač je uporno provodio proces reforme čije je osnove predlagao još u svom mlađenačkom razdoblju planinarske karijere.

Te rano proklamirane teze, objavljene u Hrvatskom planinaru 1914. godine u broju 1 i 2. pod naslovom "Hrvatsko planinarstvo", tijekom cijelog svog života je dopunjavao i branio. Sa svojim izvanrednim organizatorskim sposobnostima uveo je čitav niz novotarija koje su iz osnova promijenile planinarsku organizaciju. Pokrenuo je nove odnose prema prirodi koji do tada nisu postojali. U tome su mu zdušno pomagali članovi Upravnog odbora, a naročito najbliži suradnici, potpredsjednik prof. Josip Pasarić (1860-1937) i tajnik HPD-a dr. Zlatko Prebeg (1890-1975; s njime će poslije voditi oštре polemičke rasprave.) Svoje stavove o reformi i budućim smjernicama HPD-a Krajač je

precizno iznio u članku "Razvitak HPD-a", objavljenom u jubilarnom Hrvatskom planinaru (1924).

Glavna je Krajačeva životna planinarska preokupacija bila izgradnja planinarskih kuća, naprsto je bio njome opsjednut. Prvi je u povijesti hrvatskog planinarstva predlagao postupnu izgradnju planinarskih koliba, kako je rado nazivao planinarske kuće i skloništa. Neprestano je isticao da nema napretka u planinarstvu bez planinarskih objekata. Svi su bili oduševljeni tim njegovim nastojanjima, jer prvih godina nakon Prvog svjetskog rata na području ondašnjeg hrvatskog teritorija nije bilo planinarskih kuća (osim na Medvednici). Zbog toga se pretežno i planinarilo po Medvednici i Samoborskom gorju, te povremeno i po Žumberku. Rijetki su bili planinari koji su se uputili u neka udaljenija gorja (bili su to većinom botaničari).

HPD "Velebit" iz Sušaka gradi svoje sklonište pod Obručem, ivanečki hapedaši uređuju kućicu "Pusti duh" na Ravnoj gori, središnjica kupuje kućicu za planinarsko sklonište u selu Mirevu na Velebitu, HPD "Visočica" iz Gospića sa svojim legendarnim predsjednikom dr. Ivanom Gojanom gradi svoj dom podno vrha Visočice. Krajačevi se planovi u izgradnji planinarskih koliba ostvaruju! Već potkraj 1929. godine HPD raspolaže sa 28 planinarskih objekata, što predstavlja velik uspjeh.

Za vrijeme Krajačeva predsjedničkog mandata izmijenjena su i društvena pravila, uvedeno je knjigovodstvo i kartoteka članova, uvedene su nove članske iskaznice. Osnivaju se nove podružnice, broj redovnih članova stalno se povećava (1922. godine bilo ih je oko 2 000, a već krajem 1925. blizu 9 000!). Sakuplja se novac za izgradnju Hrvatskog planinarskog doma u Zagrebu. Gradskom poglavarstvu upućen je zah-tjev za dodjelu "prikladnog zemljišta na ulazu u Tuškanac" za gradnju doma HPD-a. U tom zamahu nametnula se ideja i o osnivanju planinarskog muzeja. Osnovana je "Nakladna zadruga hrvatskih planinara" sa svrhom prikupljanja novaca za redovno izlaženje "Hrvatskog planinara", te za ostalu izdavačku djelatnost. Osnovana je "Putna i nabavna blagajna" koja omogućuje manje imućnim planinarama besplatno putovanje na zajedničkim izletima.

Raspravljalo se i o osnivanju "Asocijacije slavenskih turističkih društava". I tu je predsjednik Krajač vodio glavnu riječ: formulirao je

Zlatko Šulentić: Dr. Ivan Krajač (karikatura na reduti 1924. god.)

pravila. Asocijacija je osnovana u Zakopanima 1925. godine, a 1930. prerasta u Medunarodnu alpinističku uniju.

Zajednički izleti. Još se nešto bitno dogodilo u te četiri Krajačeve godine: planinski su se označavali planinarski putovi i redovno svake nedjelje priredivali su se zajednički izleti. Planinariti se počelo i po udaljenijem gorju i planinama. U markiranju i istraživanju novih planinarskih staza istaknuo se dični starina, prof. Vjekoslav Novotni (1843.-1928.).

Od svih gorskih i planinskih predjela planinare je najviše privlačio Velebit. Odlazilo se i na Plitvička jezera, neki se penju i na Triglav.

Vrlo dobro su bili organizirani višednevni izleti na Uskršnje i Duhovske blagdane. Izlet u Gorski kotar i Hrvatsko primorje na Duhove 1925. godine, na primjer, bio je nenadmašiv. Samo je iz Zagreba sudjelovalo na tom izletu oko tisuću planinara. Željeznička direkcija je tada uvela poseban izletnički vlak na relaciji Zagreb – Sušak.

Organiziran je izlet i na Bjelašnicu (1925.) i to je bio jedan od prvih većih izleta u susjednu Bosnu. Tom prilikom susreli su se u Sarajevu planinari HPD-a s planinarama svoje podružnice "Bjelašnica" (osnovane 1923.). Na proslavi desetgodišnjice Društva planinara Bosne i Hercegovine (1932.) u planinarskom domu na Trebeviću tadašnji je predsjednik Jure Filipović, u svom govoru rekao, da će budući rad društva biti u "duhu planinarskih ideja dr. Ivana Krajača."

Obljetnica hrvatskog kraljevstva. Tisućogodišnjicu hrvatskog kraljevstva (1925.) planinari su proslavili zajedničkim izletima na Dinaru, Velebit i u Žumberaku.

Prilikom izleta u Žumberak, u Stojdragu, 27. rujna 1925. svečano je blagoslovljeno pet metara visok betonski križ postavljen u spomen krunidbe kralja Tomislava. Križ su na pobudu stojdraškog župnika Mihajla Sergeja Trbojevića podigli

župljanji Stojdrage uz izdašnu novčanu pomoć izletnika.

U povodu proslave tisućljetnice krunidbe kralja Tomislava svečano je otvorena i znatno proširena Planinarska kuća na Medvednici i tada prozvana "Tomislavov dom".

Šafranićka. Kroničar "Planinarskog vijesnika" u "Jutarnjem listu" obavijestio je čitatelje o proslavi otvorenja Planinarskog skloništa u jednoj unajmljenoj kući na Prekrižju u Samoborskom gorju (svibnja 1922.). Predsjednik Krajač u svom je govoru rekao, između ostalog, kako sklonište ima "pet željeznih postelja sa slamljačama" a "krevet stoji 20 kruna" i da "bez članske iskaznice i dozvole za konak nema nitko pristup u kuću".

Umjesto ovoga skloništa, koje je napušteno po isteku ugovora, otvoreno je rujna 1926. drugo, udobnije sklonište, u napuštenoj kući Ivana Mrakužića. Krajač nije prisustvovao svečanosti otvaranja, jer se tada već dva mjeseca nalazio u Beogradu kao ministar u Pašićevoj vladi.

Voljeli su planinari dolaziti na Prekrižje. Mnogima je tu bio cilj izleta. Posjećivali su planinari Prekrižje i u zimskim mjesecima. Strma Mrakužićeva livada, popularno zvana "Šafranićka", bila je vrlo poznato sanjkalište i skijalište.

Planinarske vijesti. U meduratnom su se razdoblju u dnevnim novinama, tjednicima i

časopisima povremeno objavljivale razne obavijesti iz planinarstva. Tako je u "Športskoj reviji", u dodatku "Jutarnjeg lista" (tiskan svakog petka) mjeseca lipnja 1925. objavljen u cijelosti članak pod naslovom: "Ciljevi i razvitak planinarstva u Hrvatskoj". Bio je to inače govor predsjednika Krajača na 51. glavnoj godišnjoj skupštini HPD-a. Bila je to i posljednja skupština kojoj je predsjedavao. U govoru je Krajač istaknuo kako želi da se u drugom pedesetljeću potpuno ostvare planinarski ciljevi koje je HPD započeo, a to znači da "— oprezno i promišljeno spojimo našu kulturu i planinarsku tradiciju sa novim zahtjevima narodnog i uopće modernog planinarstva, napose onog, koje znači pokret intelligentnih masa." Ovi Krajačevi snovi su ostvareni, ali ne u drugom pedesetljeću, već početkom trećeg pedesetljeća, u naše doba!

Uzbuna. Samo dva dana nakon 51. skupštine HPD-a, središnjica je sazvala u Zagrebu hitnu konferenciju na koju su bili pozvani predstavnici planinarskih društava iz Ljubljane, Sarajeva, Novog Sada, Beograda i Zagreba.

Povod za sastanak bila je alarmantna vijest iz Beograda o prijedlogu "Jugoslavenskog touring-kluba" po kojem bi sva jugoslavenska turistička, planinarska i njima slična društva spadala sa cjelokupnom svojom imovinom pod nadležnost "Jugoslavenskog touring-kluba". U nacrtu pravila kluba predvideno je da bi i uprava imala svoje sjedište u Beogradu.

Nakon rasprave, sudionici konferencije usvojili su zajedničku "rezoluciju" o samostalnosti i nezavisnosti planinarskih društava.

U Hrvatskom planinaru, u broju 8, 1925. u ime HPD-a, predsjednik dr. Ivan Krajač dao je opširnu izjavu o "slučaju Touring-kluba". Braneći samostalnost planinarske organizacije, Krajač je taj pokušaj beogradske usurpacije oštro kritizirao i u "Jutarnjem listu" (od 15. svibnja 1925.). Na kritiku odgovara (6. lipnja 1925.) dr. Čiril Žižek, šef odsjeka za turizam pri Ministarstvu trgovine i industrije. On se ispričava predsjedniku HPD-a kako su pravila Touring-kluba na konferenciji u Zagrebu pogrešno protumačena i da je "bila predviđena samo mogućnost suradnje ako bi planinarska društva sama tako željela" (sic!).

Ovaj pomirljivi odgovor dr. Žižka uslijedio je vjerojatno zbog toga što se već u beogradskoj političkoj čaršiji govorkalo kako je poznati radicevac iz Zagreba, dr. Ivan Krajač, jedan od kandidata za ministra u novoj Pašićevoj vladi.

Predviđanja su se ostvarila: u vladu "Narodnog sporazuma" dr. Ivan Krajač je imenovan za ministra za trgovinu i industriju.

Krajač privremeno napušta Zagreb i Jastrebarsko te odlazi u Beograd. Predsjedničke poslove u HPD-u preuzima potpredsjednik, prof. Josip Pasarić, a odvjetničku pisarnicu u Jastrebarskom dr. Josip Lončarić, budući Krajačev odvjetnički ortak.

Planinarski "bogovi" s Velebita. Karikatura Zlatka Šulentića na reduci 1929. god. i objavljena u "Svijetu" (VII, 9, veljača 1929.)

Prodao vlastitu kuću vlastitoj ženi. Prije no što je oputovao u Beograd, Krajač je, svibnja 1925., uknjižio kod Kotarskog suda u Jastrebarskom pravo doživotnog uživanja svoje kuće u korist svoje supruge Hele Krajač. Nekoliko godina poslije, točnije mjeseca travnja 1931., prodaje tu istu kuću svojoj supruzi Heli Krajač. I to se dogada, doduše rijetko, vele odvjetnici. Bila je to Krajačeva mjera opreza po kojoj je nakon njegove smrti zaštitio svoju mnogo mladu suprugu od presizanja mogućih nasljednika. Nije želio da nakon njegove smrti izbjige afera zbog nasljedstva.

U Kupoprodajnom ugovoru, sklopljenom između dr. Ivana Krajača i Hele Krajač rod.

Schlacht, piše da "— kuperteljica pretvara svoje ranije doživotno uživanje u isključivo vlastiti posjed — za medusobno pogodenu kupovinu od din. 50 000 koju je prodavalac primio od kuperteljice." Zanimljivo! (Ugovor je pohranjen u Hrvatskoj odvjetničkoj komori u Zagrebu.)

A Stjepan Pišta Kirin, već spomenuti jastrebarski krojač, kupio je poslije rata, rujna 1946., tu istu kuću od Hele Krajač. Kupoprodajni je ugovor sastavio i potvrdio svojim potpisom odvjetnik dr. Marijan Hlača. Pregovori i potpisi ugovora obavljeni su u tadašnjoj popularnoj kavani Zagreb (bila je na uglu Zrinjevca i Beislavićeve ulice).

PO VRHOVIMA ANDA

II. Hola Aconcagua, adios Aconcagua!

Nakon San Josea nekoliko smo se dana odmarali u Santiagu i prikupljali snagu za primarni cilj ekspedicije – Aconcagu. Na put smo krenuli (opet kombijem) u utorak, 7. siječnja po oblačnom vremenu, što je ovdje prava rijetkost (to je bio jedini oblačni dan u Čileu, i to samo prije podne). Prvih stotinjak kilometara vozili smo se na sjever panameričkom cestom, da bismo onda okrenuli na istok prema Argentini, postupno zalazeći u pojaz Kordiljera koji ovdje u Aconcogui dostižu najveću visinu. Glavna je atrakcija na tom dijelu puta, što se sve više uspinje prema graničnom prijevoju, napuštena željeznička pruga, nekada glavna prometna veza između Čilea i Argentine. Pokušali smo zamisliti koliko je rada i inženjerske sposobnosti bilo potrebno da bi se početkom stoljeća sagradila ta nevjerojatna prometnica, koja na fascinantan način svladava goleme planine usjecajući se mnoštvom tunela i obilazaka u njihove strme padine. Graditelji su morali podići kilometre dodatnih drvenih i metalnih tunela za zaštitu od snježnih vijavica i zarušavanja kamenja s

Srećko Huzjak, Varaždin

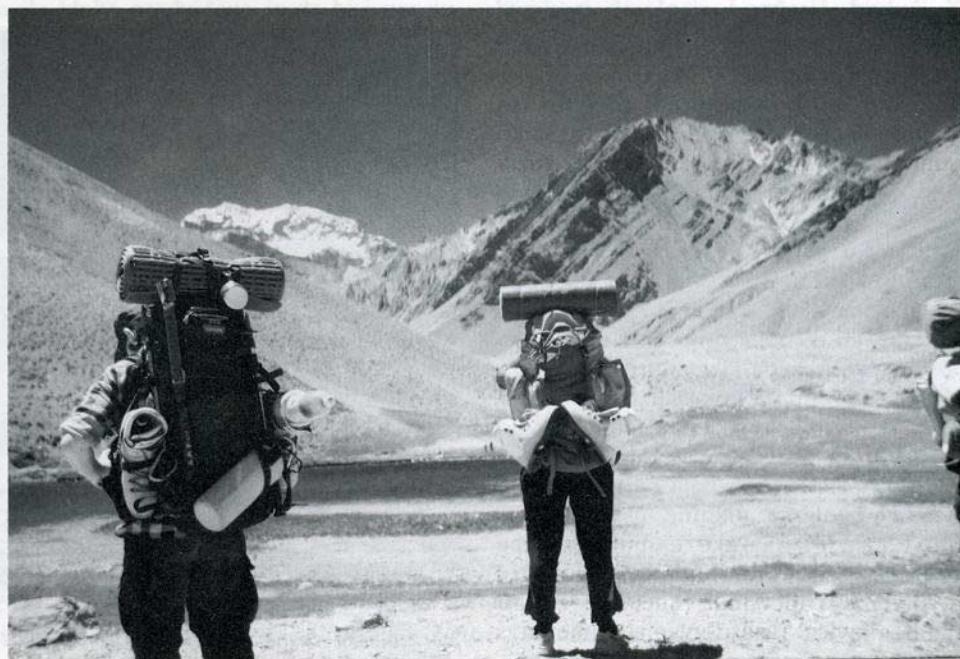

Varaždinska zastava na vrhu Aconcague 1. siječnja 1997.

padina. Nakon postupne preorientacije na cestovni promet, pruga je privatizirana, ali je novi vlasnik izračunao da ta željenica više nije isplativa i jednostavno je prije nekoliko godina ukinuo. Sada ruševna pruga stoji kao nijemi spomenik ljudskog rada i truda u borbi s prirodom.

Krajnji je cilj vožnje Puento del Inca (Most Inka, premda to s Inkama nema nikakve veze!), omanje mjesto u Argentini, oko kilometar-dva od granice, poznato po dvije stvari: prva je jedinstveni veliki prirodnji most preko ledenjačke rijeke Mendoze, ispod kojeg je zanimljiva stara gradićina (odlično uklopljena u stijenu) s brojnim kupaonicama kroz koje protječe voda iz toplih izvora. Njihov je uporan rad kroz tisuće i tisuće godina i "obljkovao" taj nevjerojatni most i to je sve prvorazredna turistička atrakcija. Druga je stvar, koja je za nas važnija, činjenica da odavde kreću sve ekspedicije za najvišu planinu američkih kontinenata. Ovdje smo se, dakle, iskrcali, proveli neko vrijeme u prepakiravanju opreme i hrane, unajmili mule koje će u pratnji goniča dobar dio naše prtljage odnijeti do baznog logora (taj se po mulama i zove Plaza de Mulas), te sredili dozvole za ulazak u nacionalni park i uspon na planinu.

Drugi dan poslije podne krenuli smo polako prema cilju pokupivši na ulazu u nacionalni park obvezatne vrećice za smeće. One se moraju po povratku dopremiti punе ako se ne želi platiti paprena globa. Cijeli put do Plaze de Mulas ide dolinom ledenjačke rijeke Horcones i dug je više od 40 km, te ga planinari-andinisti obično prelaze u dva dana ne želeći u prvoj fazi trošiti više snage nego je potrebno. Uobičajeno odmoriste za takvo dvodnevno pješačenje je mjesto imenom Confluencia. To je prirodno logorište uz ledenjačku rječicu, okruženo visokim brdima, kakva četiri sata hoda od ulaska u park. Ovdje smo i mi podigli šatore te se osježili vodom iz bistrog potočića. Drugi je dan bilo potrebno znatno više hodanja, no prekrasni pejzaži čine prolazak dugom dolinom Horcones nezaboravnim iskustvom. Osjećali smo se upravo ushićeno motreći izuzetno slikovita visoka brda s obje strane, svako izbrzdano i "nakićeno" na svoj način u raznim bojama, od crvene do zelene, divili se očaravajućem skladu te "mjesečeve" doline. Na njenom se kraju, izlažući svoju južnu strmu stranu, bijeli golema Aconcagua. Upijali smo bez riječi svečani mir savršenog azurnog popodneva, mir kakvog u nizini nema.

Aconcagua s jezera Horcones na ulazu u NP Aconcagua

Plaza de Mulas je grbava visoravan na visini od gotovo 4300 metara, koju okružuju Aconcagua i još dva visoka andska vrhunca – Cuerno s velikim ledenjakom što opskrbljuje vodom riječku Horcones i Catedral. Tu ima stotinjak šatora ekspedicija i svakakvih avanturista sa svih strana globusa, a na drugoj je strani, ispod Catedrala, i planinarski hotel na najvišoj nadmorskoj visini na svijetu. Cijela sjeverna stjenovita crvenasta strana Aconcague savršeno se vidi s Plaza de Mulas. Veličanstven prizor s kojeg se oči teško odvajaju. Pošto smo svi dobro aklimatizirani nakon uspona na San Jose, ne namjeravamo gubiti vrijeme u baznom logoru i želja nam je da već sljedeći dan krenemo do prvoga visinskog logora Nido de Condores (Kondorovo gnijezdo). No naše mule s opremom i hranom nisu došle, pa smo se morali jedan dan odmarati čekajući ih. Menadžer hotela Eduardo izašao nam je u susret i omogućio nam da se za to vrijeme besplatno hranimo u hotelu (u kojem je hrana, inače, vrlo skupa).

Dalje je sve išlo manje-više po planu: idućeg smo se dana Vinko, Željan i ja stazom što vijuga tom golemom sjevernom padinom Aconcague, dobro ugaženom nogama mnogih planinara, bez većih poteškoća popeli do prvog visinskog logora Nido de Condores. To je prostrano sedlo na visini od 5400 m brijano gotovo uvijek vjetrom, koji je tog dana bio stvarno jak i hladan. Iduće noći gotovo da uopće nismo spavali, što zbog zaglušne buke koju je vjetrušina stvarala udarajući o stijenke našeg šatora, a što zbog straha da se krhka platnena kućica jednostavno ne raspadne i ode sa stihijom te nas ostavi na milost i nemilost prirodnim elementima. Sve je ipak prošlo bez pravih neprilika, pa smo se sutradan vratili na Plaza de Mulas na odmor. Za to su vrijeme Miro i Zoran, kao druga skupina, obavili isti posao, imajući tek malo slabiji vjetar. Mladen se cijelo vrijeme brinuo o našem baznom logoru, budući da mu je simpatična bucmasta argentinska doktorica zbog povиšenog tlaka zabranila daljnje penjanje.

Kad smo nakon odmora u baznom logoru ponovo krenuli prema Nidu, znali smo da sad više nema šale, ide se do kraja! Opet smo noćili na nezaobilaznom Kondorovom gnijezdu, ovaj put ipak sa znatno slabijim vjetrom, a idućeg dana pošli prema Berlinu, posljednjem visinskom logoru na visini od 5950 m. Put od Nida do Berlina nije ni dug, niti je visinska razlika prevelika, niti je staza teška (sve do Berlina je

Logor Berlin na 5950 m

lakše nego na vulkanu San Joseu), no treba znati da organizam na toj visini više ne funkcioniira bespriječno. Dah je znatno kraći, kisika je u zraku sve manje i potrebno je odmarati se sve češće, uz vrlo polagano napredovanje. Na Berlinu su tri srušene kućice koje su u čast poginulog druga bili podigli berlinski planinari, pa otuda i ime logoru. Tu su nas kasno popodne po dogovoru stigli Miro i Zoran "preskočivši" dan odmora na Nidu. Ovdje smo noć sva petorica prespavali odlično, što je ipak prilično rijetko na tako velikoj visini gdje se ljudi uglavnom kreću sasvim usporeno, gdje je glavobolja normalna stvar, a mnogi imaju i drugih, većih tegoba.

Stigao je i dan D, 15. siječnja, točno 100 godina i jedan dan nakon što je legendarni praplaninar Matthias Zurbriggen prvi stupio na vrh ove goleme planine. Izvukli smo se iz toplih vreća oko tri sata noću i obukli ama baš sve što smo nosili sa sobom (da biste u malom šatoru na sebe navukli sve slojeve odjeće istovremeno sa još dvojicom takvih tikvana, treba utrošiti stvarno mnogo energije). Malo prije 4 konačno krećemo na taj zadnji uspon. Temperatura je sad -30°C i uopće se ne uspijevamo ugrijati budući da ne možemo brzo hodati zbog vrlo rijetkog zraka. Osim toga krv teže kola kapilarama jer je gušća zbog umnoženih eritrocita. Od toga najviše trpe prsti ruku i nogu, koje od smrzavanja možemo spasiti jedino neprestanim micanjem, premda imamo po dvoje debele čarape i plastične cipele s umetkom na nogama, te po četvore rukavice na rukama. Svako skida-

nje rukavica, makar i desetak sekundi, plaćamo teškim pothladivanjem prstiju. Nakon toga ih ne možemo vrlo dugo zagrijati, pa zbog toga takve radnje svodimo na najnužniji minimum. Napredujemo polako, ustrajno hodajući i žudeći za toplinom. S neba na nas gledaju brojne sjajne zvijezde (nigdje zvijezde nisu tako sjajne kao na visokoj planini), cijeli je Zimski šesterokut (okrenut naopačke!) izašao, Južni križ je visoko, Magellanovi oblaci su se okrenuli, ali sve to sad sjaji, čini nam se, nekom drugačijom, hladnom i bezosjećajnom ljepotom.

U sam cik zore prolazimo kraj tijela mrtvog planinara koji se prije dva dana smrznuo i sad, umotan u nekakav crni najlon, čeka rendžere da ga spuste dolje. Svjesni smo da bismo i mi bez izvrsnih gore-tex odijela, koja su nam sašili u firmi "MEA" Varaždin, vjerojatno bili vrlo blizu toga. Nakon otprilike četiri sata izuzetno napornog hoda dočepali smo se famozne Canalette, širokoga strmog žlijeba što između stijena vodi pod sam vrh. Bilo nam je bolno jasno da nas sad čekaju još veće muke. Zbog potpunog nedostatka snijega ove godine (to je rijetko na Aconcagui), mora se hodati teškim strmim stepicom, što nije nimalo lako niti na "zemaljskim" visinama, a kako to ide na 6500 m znaju samo oni koji su pokušali. Ide se 10-15 koraka, što zbog klizanja ustvari znači dva-tri, pa se onda

nekoliko minuta grčevito diše, katkad uz pravo urlikanje, u očajničkom nastojanju da se udahne što više kisika. I opet tako, pedeset, sto i više puta... Na visini od oko 6800 m postajem svjetstan da sam suočen s odlukom – ići dalje po svaku cijenu ili se spustiti – i ja odustajem. Ili nisam dovoljno spreman, ili nije moj dan, ili je nešto treće protiv mene, nije više važno – znam da moram dolje.

Četvorica mojih prijatelja nastavljuje s teškim usponom i nakon otprilike tri sata (za svega 150-200 visinskih metara!) stiže na vrh, oko podneva 15. siječnja 1997. godine. Vinko se prvi dočepao toga ravnog vršnog platoa s križem, odakle svi oni visoki andski vrhovi što smo ih prije s respektom odmjeravali izgledaju mnogo, mnogo manji, rasprostrti svuda uokolo dokle pogled seže u veličanstvenoj panorami. Rasplakao se kao malo dijete uslijed nabujalih emocija, a za njim odmah stiže i Miro i Zoran i Željan. Za osjećaj koji ih sve ispunjava dok stoje na tako teško dosegnutom veličanstvenom cilju jednostavno nema pravih riječi. Varaždinska zastava i zastava našega planinarskog društva "Ravna gora" prvi su put na najvišem američkom vrhu. Uz njih su dečki raširili i hrvatski barjak, da opet vidi te visine... Ekspedicija je stigla na cilj, ostvarivši zacrtano. Valja reći vrlo uspješno i gotovo u najkraćem roku!

Miro na silazu s vrha. U pozadini Mercedario (oko 6700 m)

Povratak do logora Berlin nije bio nimalo lak, tegobe s visinom ostale su gotovo iste, hod je težak, učestalo se pada s parom klecavim nogu, no sad svako proklizavanje i pad vodi dolje prema logoru. Temperatura je, nakon što se sunce konačno pojavilo iza površja Aconcague, a to je bilo tek negdje oko 11 sati, znatno porasla pa više nema opasnosti od smrzavanja. Svi se opet srećemo u logoru Berlin, gdje prvi čestitam osvajačima vrha i nakon toga odmah krećem dolje sve do Plaze de Mulas, kamo će "velika četvorica", sada puno preumorna, stići tek sutradan.

Kada smo nakon jednog dana odmora i slavlja u baznom logoru krenuli konačno natrag prema Puente del Inca, vrijeme koje nas je, ruku na srce, do sad odlično služilo, najedanput se promijenilo: debeli kumulusi pristigli s jugozapada munjevitno su prekrili cijelo nebo i počeo je padati oštar snijeg nošen britkim vjetrom. Cijelim smo putem bili na rubu oluje, koja bi nas stizala kad god bismo zastali da se malo odmorimo, pitajući se i istovremeno strepeći kako je sada brojnim alpinistima na dva visinska logora!

Gonjeni stihijom promijenili smo plan da spavamo opet na Confluenciji. Produžili smo praktički bez stajanja sve do Puente del Inca te se nakon gotovo devet sati marljivog pješačenja kakvih 45 kilometara svalili na stolce "naše" gostonice. Tu smo se počastili obilnim jelom i većom količinom piva, pričajući beskrajne priče o netom završenoj avanturi.

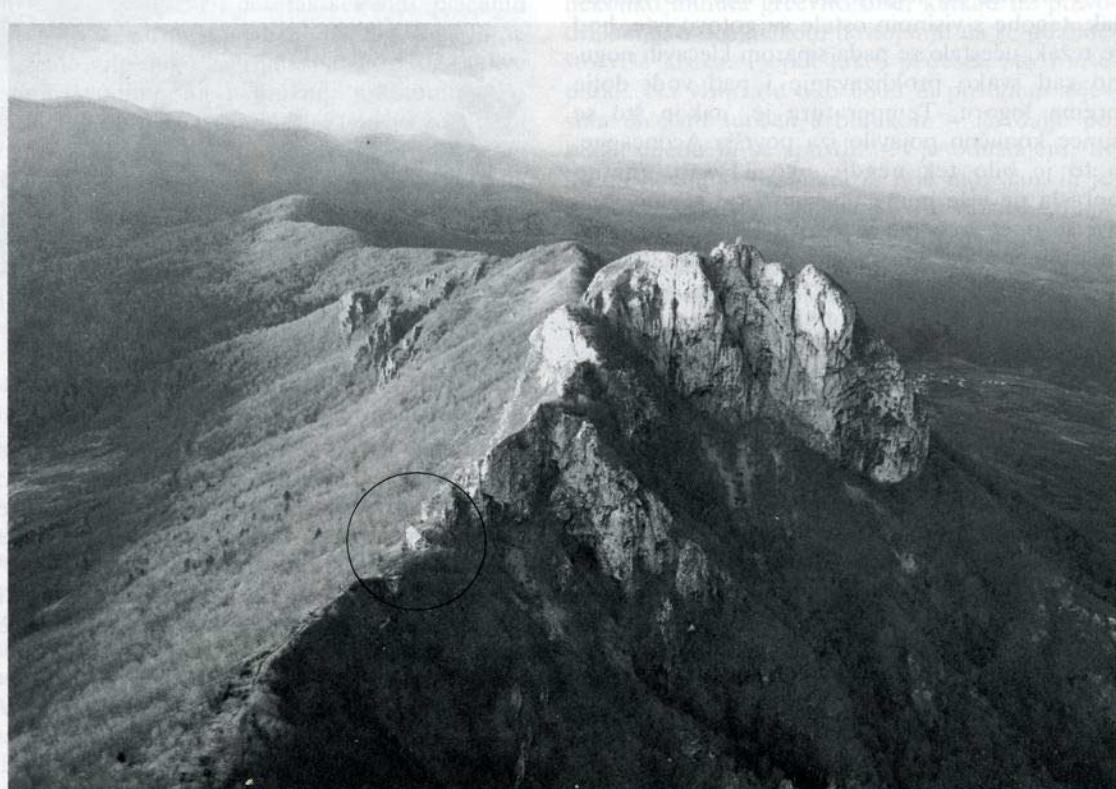
A NA KLEKU PIVA SE I ČARA

Miljenko Pavešić, Ogulin

Ukradoh stih pjesme klečkih vještice za naslov svojega članka i nadam se da mi to vještice neće zamjeriti. Uostalom, to je neke vrste promidžba u njihovu korist.

Sredinom travanjskog vikenda dežurni sam u domu na Kleku. Nikako da nademo prikladnu stalnu osobu koja bi obavljala dužnost domara. Mijenjamo se Franjo Petrušić, Đurđa Porubić i ja, pa ponovo isti redoslijed. Tu i tamo upadaju Damir, Ivanka i još po neki. To odlaženje na Klek nije mi teško, teže je mojoj supruzi jer, umjesto da se zajednički šećemo zanimljivim ogulinskim krajem, ona ostaje kod kuće. Ipak, u svakom zlu ima i onog dobrog: supruga ima svoju žensku klapu kartašica, pa remijem ili snapsov razbijaju dosadu. Mislim da se i dobro zabavljaju.

U domu subotom oko jedanaest sati osvanuše polaznici planinarske škole HPD "Stanko Kempny" iz Zagreba. Vodi ih Tomislav Pavlin. Brojna je to skupina. Djeluje vrlo veselo i oduševljena je usponom. Vidljivost je dobra, pa i to doprinosi dobrom raspoloženju. Ja u ulozi domara radim nešto u kuhinji, kad najednom počinju odjekivati domom uskladeni zvuci žičanih instrumenata praćeni skladnom vokalnom pratnjom. Ostavim kuhinju da vidim tko to tako oplemjenjuje atmosferu klečke planinske idile. Pomislih i na drage mi klečke vještice iz Ogulina, ali ponoć je još daleko. Uđoh u dnevni boravak. U kutu, nikome na putu, Rudolf Hahn – mandolina i Karlo Marinković – gitara izvode popularne evergrine, jedan za drugim, ne prestaju. Povremeno se vokalno uključuje Karmela

Klek i hrbat Sladivojka, Gladni vrh, Opaljeni vrh iz helikoptera. Planinarski dom označen je krugom.
Foto: Miro Brozović

Hahn, supruga svirača mandoline, svojim izvrsnim sopranom, a snažnim baritonom pomaže joj Tomo Pavlin, pročelnik Komisije HPS za planinarske putove. Uživam u tom ozračju planinarskog ugodaja, među tim divnim ljudima. Kuhinja – sine mi misao! Potrcim i vidim: pola je čaja iskipjelo, kuhinja je puna pare a express ploča crvena. Zvuci novog evergrina smiruju mi smušeno djelovanje stabilizacijskog programa kuhinje. Nekako sredim stanje i eto me nanovo u dnevnom boravku. Nažalost, instrumenti utihuše, jer se društvo spremja za odlazak na vrh.

Nisu svi još ni otišli kad, eto novoga društva – Alpinistička škola PDS "Velebit" iz Zagreba. Vode ih Robert Veren, voditelj škole, i instruktor Đuza. Sa sobom, kako se to zagrebački kaže, "dofuraše" brdo alpinističke opreme. Kao i prijašnje društvo, dom ispunije stiskom, smijehom i planinarskim ugodajem.

Opet sam u kuhinji, na sreću priključiše mi se dvije "velebitašice". Sav sretan prepustam im kuharsku djelatnost, sada samo šefujem te tu i tamo malo pomažem.

Dolazi još jedna skupina. To su naši ogulinški planinari, članovi stanice GSS Ogulin. Donesoše hidrofor i odgovarajući pribor. To su nam kupile "Hrvatske ceste" kao naknadu što smo im dali malo prostora za montiranje njihove radio stanice u domu. Svi su izgledi da bi dom mogao ove godine riješiti pitanje tekuće vode. Posebno će to biti korisno za uređenje sanitarnih prostorija.

Po povratku u dom s uspona na vrh Kleka, Karlo i Rudolf nisu pravo ni ušli, a evergrini, zagorske i dalmatinske popijevke ponovo odjekuju domom.

Sve ima kraj, pa i Planinarska škola. Odoše, a ja ih čeznutljivo gledam kako izmiču mom pogledu ispod već tradicionalnog natpisa posvećenog klečkim vješticama.

S prvih početničkih penjanja vratiše se polaznici Alpinističke škole PDS "Velebit". Još uvijek pod dojmom dueta "Karlo – Rudolf", rekoh da u domu imamo gitaru. Možda bi netko želio prosuti pregršt nota? Nekolicina njih upre prstom u visokoga naočitog planinara: on će to

najbolje obaviti! Taj "on" je član AO PDS "Velebit" Pakistanac Arieb Azhàr, apsolvent Sveučilišta u Zagrebu.

Nakon večer Arieb se prihvati gitare. Ostadoh zapanjen njegovim vrlo dobro naučenim hrvatskim jezikom, a posebno sviranjem i pjevanjem slavonskih, zagorskih i dalmatinskih pjesama. Posebno je za me odsvirao i otpjevao rusku romansu "Oči čarnije".

Vrhunac raspoloženja i muzičkog ugodaja bila je afrička pjesma na svahili jeziku. Pjeva se tako da voda (Arieb) otpjeva solo kiticu, koju zatim svi ponavljaju. Pjevanje je popraćeno udaranjem šakama u grudi i pljeskanjem. Pjesma postaje sve tiša i tiša da bi dosegla razinu jedva čujnog šapata, kada naredna strofa započne snažnim krešendom. Pjesma djeluje vrlo dojmljivo i ostavlja izuzetan ugodaj i dojam na pjevače, a to smo bili svi prisutni u domu. Vjerujem da je to bila prva demonstracija svahili jezika u domu na Kleku i vrijedi je zapamtiti.

Najzanimljivije je to što Arieb, premda je naučio pjesmu na svahili jeziku, ne zna što znače njezine riječi. Možda se i čara, pa onda naslov ovoga članka ima svoje opravdanje.

U POSJET KRIŽNOJ JAMI I SNEŽNIKU

Vilena Kašuba, Samobor

U organizaciji Omladinske sekcije HPD "Zagreb-Matica" krenuli smo na dvodnevni izlet u Sloveniju – zimski uspon na Snežnik (1796 m).

Društvo u busu bilo je šaroliko, iz više zagrebačkih planinarskih društava. Krenuli smo u subotu ujutro preko Bregane u smjeru Novog Mesta; regionalnom cestom Dvor – Kočevje do Ribniške doline i do Nove Štife. Tu smo razgledali baroknu crkvu Sv. Marije oktogonalnog oblika i pred crkvom 300 godina staru lipu. Odavde smo pješačili do Doma na Travnoj gori (930 m), spustili se u mjesto Sodražicu (541 m) i potom se odvezli do Križne jame.

Osobitost Križne jame su 22 podzemna jezera s kaskadama niz koje se slijeva voda čista poput kristala. Dužina jame je 8 km. Ova je jama prvi puta opisana 1832. godine. Već su

prvi posjetitelji našli u jami kosti špiljskog medvjeda.

Pred jamom su nam naši jamski vodiči podijelili gumene čizme i svjetiljke. Ova špilja nije elektrificirana, pa je potrebno imati karbidne ili akumulatorske svjetiljke (bolje akumulatorske, jer su manje štetne za podzemlje i živi svijet u njemu). Budući da nas je bilo pedesetak, podijelili smo se u dvije skupine. Bilo je zgodno vidjeti kako se svjetla gube u špiljskoj tami – poput rudara ili patuljaka iz priče.

Dogovoren je bilo da posjetimo "suhi" dio špilje i da se provozamo gumenim čamcem na vesla po prvom jezeru. To je bio poseban doživljaj jer je svjetlo, osim sa šljemova na našim glavama, dopiralo i odozdo – ispod čamca, pa je voda imala zelenkast odsjaj, a vidjeli su se u

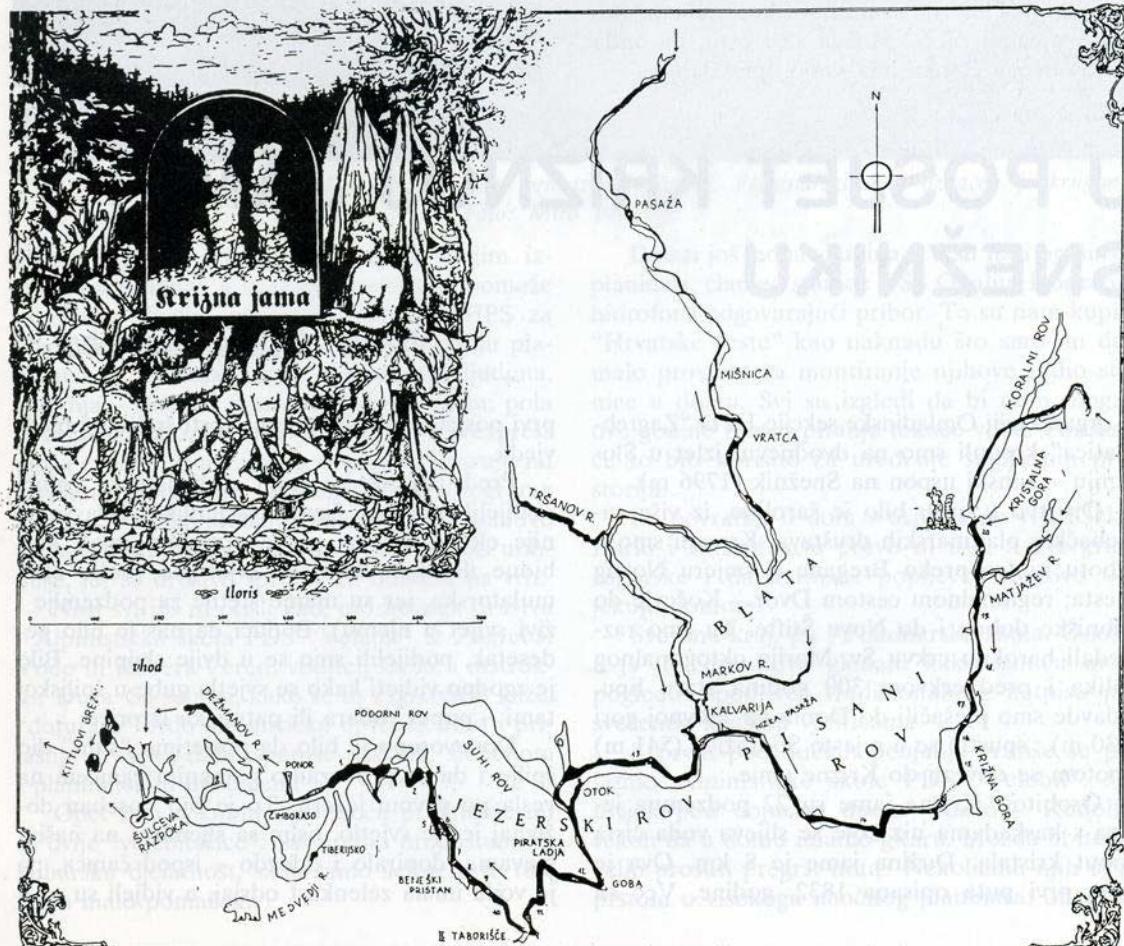
vodi i potopljeni kameni "divovi". Špilja je bila nastanjena špiljskim medvjedima u posljednje ledeno doba. Nadene su kosti i zubi špiljskog medvjeda. Zube medvjeda držali smo u ruci i utvrdili da su dobro očuvani. Medu nama je bilo i stomatologa koji su potvrdili da su zubi zaista dobro očuvani i da zubna caklina nije oštećena. Danas stropove špilje nastanjuju šišmiši. Nekoliko smo tih malih crnih sisavaca vidjeli, "šarajući" svjetilkama naokolo u potrazi za špiljskim ukrasima.

Nakon razgledanja jame odvezli smo se busom do Kozariča u Loškoj dolini i do grada Snežnika.

Grad Snežnik poznat je već od 1268. godine, a kao zamak od 1394. godine. U osnovi je to srednjevjekovni grad. Izvana izgleda kao utvrđeni lovački dvorac. Danas je u njemu muzej. Budući da još nije sezona, zatvoren je za turiste, stoga smo iskoristili priliku i razgledali lovački muzej i zbirku puhova. Potom smo se odvezli do Doma pod Liscem, na visoravni Bloke, gdje smo i prenoćili.

U nedjelju ujutro smo busom krenuli prema Ilirskoj Bistrici i dalje cestom (19 km) do planinarskog doma Sviščaki (1242 m). To je bilo ishodište za zimski uspon na Snežnik. Vrijeme nam je zaista bilo naklonjeno. Kad smo se digli na greben, vidici su bili slobodni na sve strane – na Kamniške i Julijske Alpe, pa na Karavanke i Risnjak. U Zavetištu na vrhu Snežnika (1796 m) sudionici pohoda su dobili čaj u zamjenu za bon, a moglo se kupiti i razglednice s prigodom poštanskom markom – Snežnik u prvom planu, a sa strane murka (*Nigritella nigra*). Zbog jakog vjetra i velikog broja ljudi nismo se dugo zadržavali na vrhu, već smo se spustili do zavjetrine u klekovini. Tu smo imali kratak odmor uz okrijepu, a potom se spustili do doma Sviščaki. Povratak busom preko Ilirske Bistrice, zatim prema Postojni i autoputom za Ljubljani i Zagreb, uz obaveznu stanku za kremšnite!

Na kraju samo mogu reći u svoje ime, a nadam se i u ime svih sudionika, hvala organizatoru na zaista lijepom izletu!

MARATON PREKO MOSORA

Josip Pejša, Kaštel Kambelovac

U organizaciji HPD "Ante Bedalov" iz Kaštel Kambelovca održan je Planinarski maraton Klis - Omiš preko svih vrhova Mosora. Ovaj tradicionalni 5. planinarski maraton bio je do sada najuspješniji, jer nije bilo odustajanja, već je svih 14 sudionika došlo na cilj. Ovaj maraton je po mnogome poseban: Prvi je put jedna planinarka prošla cijeli maraton. Bila je to Ana Mažar (33), član HPD "Mosor" Split. Najmladi sudionik do sada je Ognjen Todorić (14), član HPD "A. Bedalov" iz Kaštel Kambelovca, najstariji je i inicijator maratona, likovni pedagog Josip Pejša (54) koji je savladao svih pet maratona.

Iako ovaj maraton nema natjecateljski karakter, oboren je rekord staze. Planinari Ante Ivanović (prošao stazu 4 puta) i profesor Tonči Kraljević (3 puta), članovi HPD "A. Bedalov", došli su na cilj za 8 sati i 30 minuta.

Maraton su uspješno završila i dva liječnika: neurokirurg Miro Jurinović i internist Mihovil Škovrlj (oba HPD "Mosor" Split). Po prvi put su prošli maraton Jure Marasović iz Sinja i Dražen Jukić iz Dicma, te Miro Braškin i Zoran Skračić, članovi HPD "Kozjak" iz Kaštel Sućuraca, a po treći put Zoran Todorić, Ivica Guć i Miljenko Šućur, svi članovi HPD "A. Bedalov".

Na ovom maratonu planinari prvi put prolaze Mali Kozik i spuštaju se u Gata kod crkve Sv. Ivana i dalje prema Omišu. Ovaj put je obnovio, prokrčio i markirao član HPD "A. Bedalov" profesor Josip Pejša. Sljedeće će godine Josip Pejša markirati i osposobiti stazu do izvora Tropošnika, koji se nalazi istočno od najljepšeg vrha Mosora (a možda i u Hrvatskoj), vrha Kozik (1319 m), te dalje prema Rašeljki i onda već gotovim putem do Gata.

Planinarski maraton ide grebenom Mosora preko svih vrhova većih od tisuću metara, što znači skoro cijeli Mosor, osim 950 m visoke Lišnice. Ubuduće, kada se po grebenu postave još neke markacije (Debelo brdo - Plišivac - Ljubljan i Kozik - Lišnica), dobit će se na vremenu; blagim spuštanjem u Gata izbjegnut će se strm silazak s Kozika, a proći će se pored

izvora Tropošnika i kuće (sklonište – sve informacije o kući i skloništu kod Ante Kuvačića iz Gata, tel. 868-314).

Maraton polazi iz Klisa - Grlo i ide preko ovih vrhova: Debelo brdo (1044 m), Plišivac (1053 m), Ljubljan (1262 m), Vickov stup (1325 m), vrh 1331 m, Veliki Kabal (1339 m; najviši vrh Mosora), Botajna (1196 m) i Kozik ili Sv. Jure (1319 m). Prastara kapelica na samom vrhu Kozika s malo truda trebalo bi obnoviti i osigurati od groma, što bi je pretvorilo u sklonište poput Vickova stupa.

Srednjim tempom može se stići na cilj u Omiš za 11 sati i 30 minuta. Planinari prolaze oko 33 km, a ako dodu u Gata noću, moraju dužim putem do Omiša, znači da prolaze 37 km. Na maraton mogu samo tjelesno spremni planinari, uz prethodni liječnički pregled.

Planinarski maraton organizira HPD "A. Bedalov" i to uvijek poslije "Kolijevke hrvatske državnosti, Bijaći - Klis", jer je to produženi put "Kolijevke", pošto su Poljica vezana Mislavovim ugovorom s Venecijom 830. g., a i Poljičkim statutom iz godine 1440. U Omišu se nalazi i poznata starohrvatska crkva Sv. Petra itd. Maraton se obično održava sedmicu dana prije ili poslije Uskrsa.

Jednom je maraton održan odmah poslije "Kolijevke", u trećem mjesecu, pa su planinari snimili svježe tragove velikog medvjeda u snijegu. Fotografija je izašla na prvoj stranici "Slobodne Dalmacije".

Treba naglasiti da su se dva sudionika maratona iz Šibenika popela i na najviši vrh Afrike, a jedan iz Kaštel Kambelovca na najviši vrh Europe, i to poslije Maratona!

Na iduće dvije stranice maraton u slici

MARATON PREKO MOSORA

Desno: Odmor kod Vickovog stupa

Sasvim desno: Na hrptu Mosora

Dolje: Na vrhu Kozika. U

pozadini Omiška Dinara, prodor

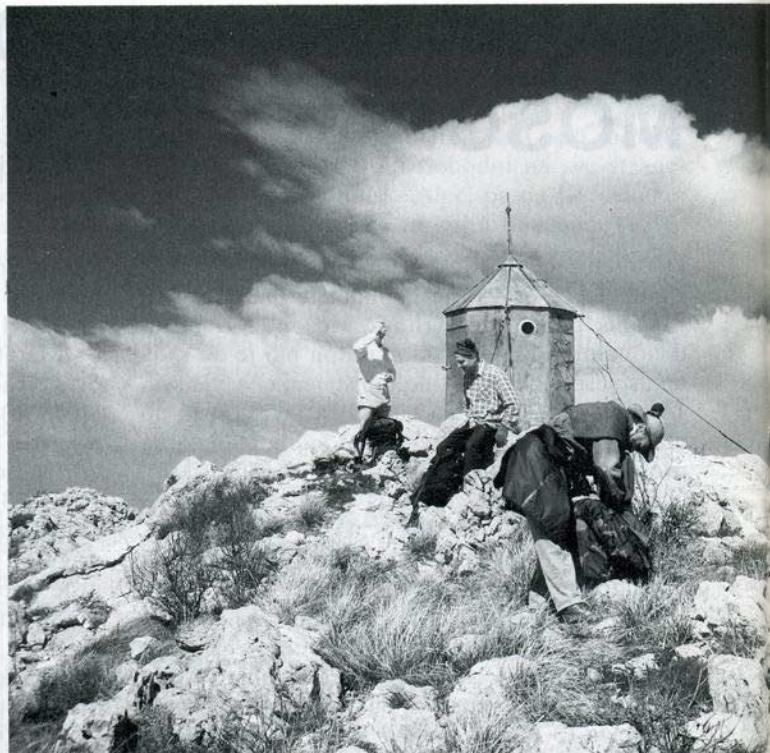
Cetine i otok Brač

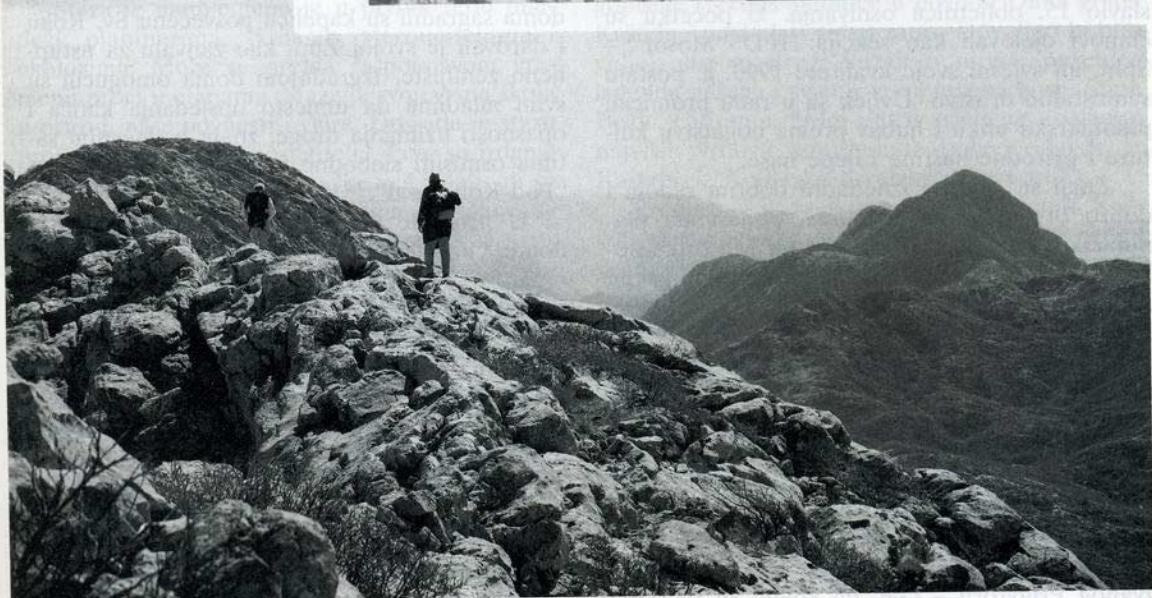
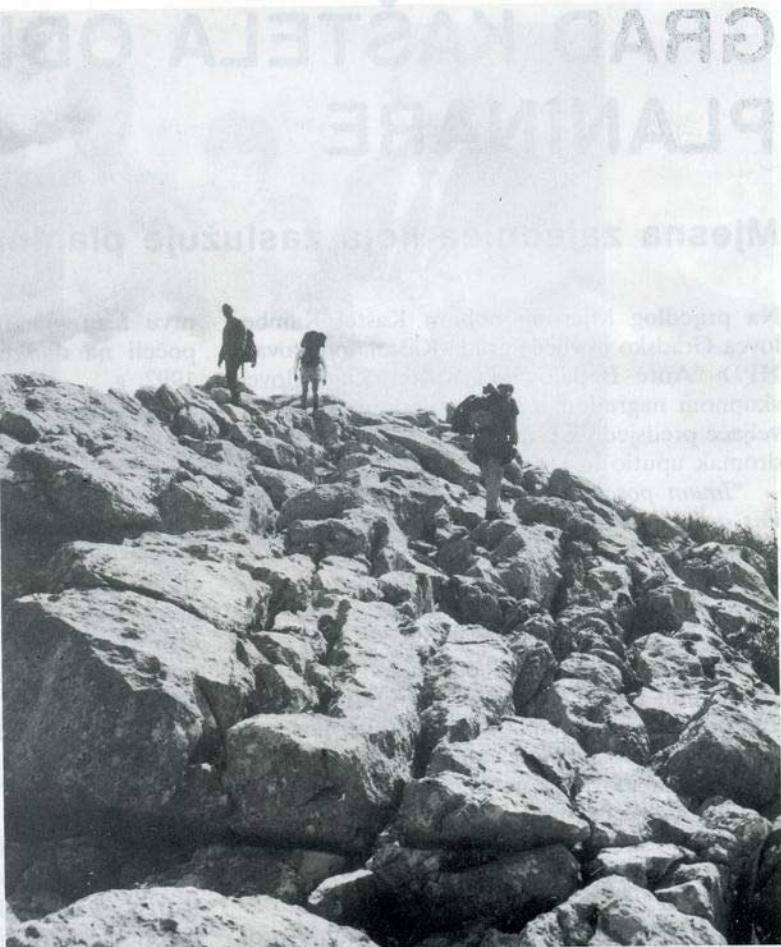
Dolje desno: Najviši vrh Mosora

Kabal (lijevo) i najljepši vrh

Dalmacije Kozik (desno)

Foto: Josip Pejša

GRAD KAŠTELA ODLIKOVAO PLANINARE

Mjesna zajednica koja zaslužuje planinarsko priznanje

Na prijedlog Mjesnog odbora Kaštel Kambelovca Gradske vijeće grada Kaštela odlikovalo je HPD "Ante Bedalov" iz Kaštel Kambelovca skupnom nagradom za 1996. godinu. Dana 25. veljače predsjednik Gradske vijeće Veselko Anđelković uputio je Društvu pismo koje glasi:

"Imam posebnu čast i zadovoljstvo izvijestiti Vas da je Gradska vijeće grada Kaštela donijelo odluku da Vam dodijeli skupnu nagradu Grada za 1996. godinu. Molimo Vas da prisustvujete svečanoj sjednici kako bi Vam nagrada mogla biti uručena."

Svečana sjednica je i održana, a o radosti nagrađenih najbolje svjedoči fotografija koja je tom prilikom snimljena. U svemu tome posebno vrijedi istaknuti razumijevanje Mjesne zajednice Kaštel Kambelovca, koja je predložila planinare za odlikovanje i svoj prijedlog obrazložila riječima koje bi mogle poslužiti kao uzor razumijevanja za planinarstvo:

OBRAZLOŽENJE

HPD "Ante Bedalov" 1996. je godine proslavio 15. obljetnicu osnivanja. U početku su članovi djelovali kao sekcija HPD "Mosor" – Split, ali svjesni svoje kvalitete 1990. g. postaju samostalno društvo. Uvijek su u radu promicali planinarsku etiku i ljubav prema bogatstvu kulture i prirodne baštine Lijepa naše.

Znali su ugodno iznenaditi dobrim radom i dobro organiziranim izletima, obilascima planinarskih puteva, transverzala po Mosoru, Biokovu, Velebitu, Triglavu, Kamniškim i Julijskim Alpama, a posebno rekreacijskih staza po svome Kozjaku.

Sudjelovali su u svim planinarskim djelatnostima u organizaciji HPS-a i na Danu planinara, prvom u slobodnoj Republici Hrvatskoj u Ravnoj Gori. O njihovom je radu pisano u Hrvatskom planinaru, Vijestima HPS, Glasu koncila, Većernjem listu i Slobodnoj Dalmaciji.

Sredinom 1991. društvo je darovnicom Župe Sv. Mihovila iz K. Kambelovca dobilo dio prostora zvanog Prigatorij – Gaj, na kojem su sagradili

prvu fazu planinarskog doma. Radovi su započeli na dan priznanja Republike Hrvatske 1992. g.

Proživjeli su sve teškoće domovinskog rata, ali nisu ostali skrštenih ruku. Od prvih dana uključili su se u rad MZ Kriznog štaba i Civilne zaštite. Mnogi njihovi članovi pristupili su postrojbama Hrvatske vojske te neki od njih nose visoke časničke činove koje su zaslužili branеći rodnu grdu. U tim ratnim danima, dok je dio članova bio po ratištima diljem domovine, ostali članovi, njih pedesetak, zasukali su rukave i uz pomoć MZ, općine Kaštela, prijatelja, simpatizera i donatora dragovoljnim radom sagradili ugodan planinarski ambijent smješten pod Koludrom. Domu su dali i ime "Pod Koludrom", jer je Koludar za narod Kambelovca uvijek bio prirođeni sat koji ih je poticao na racionalno korištenje vremena.

Dom u podnožju Koludra polazište je i odmorište svakom planinaru, izletniku i prolazniku koji dode na Kozjak. Na raskriju u blizini svog doma sagradili su kapelicu posvećenu Sv. Roku i darovali je svojoj Župi kao zahvalu za ustupljeno zemljište. Izgradnjom doma omogućili su svim mladima da umjesto opsjedanja kafića i opasnosti uzimanja droge, znaju u dnevним satima osmislići slobodno vrijeme i posjetiti dom "Pod Koludrom".

U protekle četiri godine na Kozjaku i u domu "Pod Koludrom" bio je velik broj planinara i izletnika. Oko 6500 ih se upisalo u Kontrolnu knjigu na domu. Taj podatak pokazuje da napor i trud nisu bili uzaludni.

Kruna svih uspona i izleta bila je prošle godine kada su dvojica njihovih planinara, gosp. Pejša i Ivan Kapetanović, osvojili najviši vrh Europe Mont Blanc. Tako se, kao i na svim osvojenim domaćim vrhovima, hrvatska zastava zavijorila i na najvišem vrhu Europe.

Godine 1992. na Dan državnosti promovirali su jedinstvenu planinarsku stazu "Kolijevkom hrvatske državnosti", izdali Planinarski dnevnik,

značku i grb. Prva je ovakve vrste u Republici Hrvatskoj; očituje se u promoviranju povijesnih izvora hrvatske nacionalne povijesti i očuvanja kulturne baštine. Sam naziv pljeni maštu svih planinara i posjetitelja te ih u mislima vraća u daleka stoljeća kada su se stvarali temelji Hrvatske države. Staza prolazi pored srednjevjekovnih crkvica na padinama Kozjaka, razotkriva svu njihovu ljepotu kao i prostor u kojem su smještene i pokazuje kako je bio trnovit povijesni put našeg naroda.

Staza je namijenjena je u prvom redu mlađezi, planinarima, školama, vjeroučiteljima i ekologizma. Može se prema raspoloživom vremenu proći u etapama. Staza je svojevrsna škola u prirodi naše povijesti i vjere. Do sada je stazu prošlo više od tisuću posjetitelja. Prvo su izdanje Planinarskog dnevnika i značke već izdali, ali su ostali dužni nekim posjetiteljima. Očekuje se novo izdanje ako budu osigurana sredstva.

Tradicionalni skupni obilazak svake je godine na Dan grada Kaštela. Njihovi dosadašnji gosti bili su škole Metković, Gospić, Šibenik, mlađež grada Kaštela, Hrvatske postrojbe, HPD iz čitave Republike Hrvatske, predstavnici UN i drugi.

Iz tiska je izišla knjiga pjesama "Ognjeni vijenac" don. Frane Bege koji je opjevalo crkvice pored kojih prolazi staza.

Pored više izložbi i predavanja, na tisuće svježih markacijskih točaka na stazama što vode

do doma i od doma u svim smjerovima, kao i nastavak dogradnje koja se upravo izvodi, pokazuje nemjerljiv trud njihovih članova.

Za velik doprinos i promidžbu planinarstva društvo je prošle godine odlikovano Srebrnim znakom HPS. HPS je također prošle godine dodijelilo 20 priznanja i značaka njihovim članovima i to: 1 zlatnu značku, 10 srebrnih i 9 brončanih. Društvo je dobito i najviša priznanja ostalih društava Republike Hrvatske.

I na kraju treba se prisjetiti njihove prošlo-godišnje svečane sjednice u povodu Dana grada Kaštela i pogledati video zapis. Dovoljno bi bilo vidjeti što su drugi kazali o njima, posebice legenda našega i svjetskog alpinizma gosp. Stipe Božić. Citiramo: "Moj put u svijet na osvajanje najviših vrhova kontinenata polazi odavde iz Kaštela, iz Kolijevice hrvatske državnosti".

Predlažući ih za skupnu nagradu grada Kaštela moramo kazati da su od početka svoga postojanja, a naročito tijekom domovinskog rata, nesebično suradivali s Mjesnim odborom i svim strukturama u mjestu i gradu Kaštela.

Nagrada grada Kaštela smatramo da će biti zahvala svima koji su na bilo koji način predano radili i poticaj za sve koji će nastaviti budući rad s vjerom u Boga i čovjeka, jer planinarstvo nije samo puko hodanje i bijeg od civilizacije ono je mnogo više, ono je duhovna aktivnost.

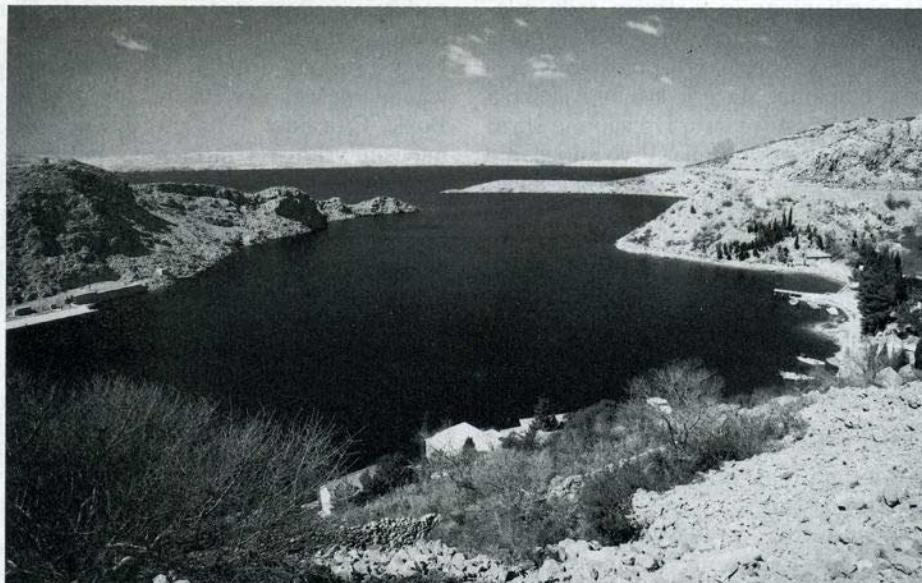
S.O.S. ZA VELEBIT

Ing. Edo Hadžiselimović, Zagreb

"Kako možete kupiti ili prodati nebo, toplinu zemlje? Ta ideja nam je strana. Ako mi ne posjedujemo svježinu zraka i bistrinu vode, kako vi to možete kupiti? Svaki dio te zemlje svet je za moj narod. Svaka sjajna borova iglica, svaka pješčana obala, svaka magla u tamnoj šumi, svaki kukac, sveti su u pamćenju i iskustvu moga naroda. Mi smo dio zemlje i ona je dio nas. Mirisavo cvijeće naše su sestre; jelen, konj, veliki orao, svi oni su naša braća. Stjenoviti vrhunci, sočni pašnjaci, toplina ponijevog tijela i čovjek – svi pripadaju istoj obitelji."

Tako je glasio početak pisma, koje je godine 1854. indijanski poglavica Seattle uputio ondašnjem američkom predsjedniku Franklinu Pierceu. Mnogi ovaj tekst smatraju najdirljivijom ekološkom porukom svih vremena. Nažalost, čovječanstvo je u svome civilizacijskom i tehnoškom napredovanju bivalo sve bezobraznije i razornije spram prirodnih vrednota, tako da poglavičine riječi upravo danas dobivaju svoj pun smisao. U nastojanju da se za buduća pokoljenja sačuvaju krajolici izuzetnih prirodnih ljepota i vrijednosti, UNESCO (Organizacija Ujedinjenih naroda za odgoj, znanost i kulturu) proglašava Svjetskim rezervatima biosfere ona rijetka područja na našem planetu, gdje je sačuvana većina životnih oblika u

najpovoljnijoj prirodnoj ravnoteži. Velebit je prepoznat kao svjetska prirodna baština i Velebit je godine 1978. proglašen Svjetskim rezervatom biosfere. Nema sumnje da je takvo vrednovanje prirodnih ljepota jedne države više nego dobro došao hrvatski promidžbeni adut turističkih potencijala na zahtjevnom i ekološki vrlo svjesnom svjetskom tržištu. Ipak, za neke je ljudi Velebit beskorisna "kamena pustinja", koja je idealna za smještaj termoelektrane i to na ugljen! Hrvatska elektroprivreda već je i raspisala natječaj za dopremu 1 700 000 tona ugljena godišnje u konačnoj fazi izgradbine! Istovremeno je ovih dana UNESCO pozvao sve zemlje, među njima i Hrvatsku, na podnošenje redovnoga desetogodišnjeg izvješća o učinjenim mjerama i dalnjim planovima zaštite Velebita – Svjetskog rezervata biosfere. Zar ćemo u izvješću UNESCO-u spominjati HEP-ov projekt termoelektrane na ugljen snage 700 MW? Hoćemo li navesti da bi TE Lukovo Šugarje godišnje izbacivala u okoliš 350 000 tona 2%-tne sumporne kiseline, 22 milijarde prostornih metara dimnih plinova, 1000 kg žive, 200 tona olova, 40 tona kroma, 180 tona arsenia i kadmija; sve u sastavu od preko 1000 tona krutih čestica iz dimnih plinova? Kako ćemo manipulirati i kako odvoziti 170 000 tona pe-

Lukovo Šugarje pod Velebitom

pela i šljake godišnje? Činjenicu da bi TE Lukovo Šugarje imala stupanj korisnosti pretvorbe toplinske u električnu energiju samo 40-ak %, što je za gotovo 50% manje od korisnosti suvremenih postrojenja te vrste u zapadnoeuropskim zemljama, a što znači gubitak od 60-ak milijuna dolara godišnje, to ne moramo objašnjavati UNESCO-u. Takav teški financijski i energetski promašaj nacionalnih razmjera morat ćemo objasniti sebi samima, građanima i poreznim obveznicima Republike Hrvatske! Tim više što se 80% proizvedene električne energije u Hrvatskoj neracionalno koristi, a prosječna iskorištenost instaliranih elektrana u Hrvatskoj samo je 60% od svjetskog projekta. Poražavajuća je činjenica vrlo loše iskoristivosti lokalnih energetskih resursa: sunca, vjetra, biomase itd. koji predstavljaju bitnu komponentu decentralnih energetskih sustava, primjenjivih osobito na otocima i priobalju. Ubrzana plinifikacija Hrvatske, primjena kogenerativnih energetskih procesa, osjetno povećana uporaba obnovljivih izvora energije, izgradnja i rekonstrukcija mreže za prijenos i distribuciju električne energije, uz posvemašnje učinkovito korištenje instaliranih kapaciteta uključujući racionalnu potrošnju i štednju na svakom koraku, smjer je energetskog boljštika Hrvatske. Izgradnja monstruozne i predimenzionirane termoelektrane prljave tehnologije na izuzetno vrijednom području velebitskog priobalja

postaje nepotrebnom i besmislenom. Uvjeravanja da je to jedini način rješenja hrvatskih energetskih problema neargumentirana su. Kako bi samo pogubna za hrvatski turizam bila negativna promidžba o ekološki neosviještenim Hrvatima, opustošenoj obali, zagađenim otocima, onečišćenom moru, uništavanju Svjetskog rezervata biosfere i Parka prirode Velebit?

Ovakve poruke mogile su se čuti 24. travnja od niza renomiranih sveučilišnih profesora i doktora znanosti na izuzetno dobro posjećenoj planinarsko-ekološkoj tribini "S.O.S. za Velebit", koja je održana u pretjesnoj velikoj dvorani HPD "Zagreb-Matica". Planinari dobro poznaju Velebit, poštuju njegove stjenovite vrhunce, slete su im velebitske dulibe i dolci, zadržani su letom bjeloglavog supa i kliktanjem sivoga sokola, čeznu za svežežnom velebitskog zraka i bistrinom pakleničkog potoka, ne žele se odreći svoje velebitske degenije i graciozogn runo-lista. Svaka sjajna borova iglica, svaka stopa velebitske zemlje sveta je u sjećanju hrvatskog planinara, jer je Velebit simbol hrvatske čvrstine i opstojnosti, Velebit je nacionalni ponos svakog Hrvata.

Zato se danas pri svim hrvatskim planinarskim društvima, u svim hrvatskim gradovima, u školama, na fakultetima, u tramvajima i vlakovima, na ulicama i trgovima potpisuje velebitski zov, vapaj za pomoć; potpisuje se peticija S.O.S. za VELEBIT!

ZAŠTITA PRIRODE

● **Studija o utjecaju na okoliš pri svakoj gradnji.** Tragom članka "Hrvatska dobiva Ministarstvo za zaštitu okoliša" objavljenog u "Vjesniku" 11. travnja najavljena je Vladina Uredba o izradi studije utjecaja na okoliš pri svakoj gradnji, uz obvezno sudjelovanje javnosti. To je u skladu s odredbama o sudjelovanju javnosti u Deklaraciji prihvaćenoj na Trećoj ministarskoj konferenciji "Okoliš za Europu" (Sofija 1995), a koju je prihvatile i Hrvatska. Za primjenu odredaba o sudjelovanju javnosti (NVO, sredstava javnog informiranja, građana i pojedinaca) zalagala se KZP HPS već dvije godine, a poglavito na planinarskim i ekološkim skupovima i kod Državne uprave za zaštitu okoliša. (I. S.)

● **Za učinkovitiju zaštitu Marjana.** U vezi sa člankom "Eko-vlakom i brodom oko Marjana" objavljenim 2. travnja u Slobodnoj Dalmaciji, iz županijske ustanove za upravljanje zaštićenim područjima prirode iz Splita obaviješteni smo o naporima za učinkovitiju zaštitu prirode Marjana, koji bi se ostavio na upotrebu planinarima, šetnjačima i rekreativcima. Marjan je zaštićeni objekt prirode, a ima i izuzetno značenje kao mediteranski park, pa se preporuča planinarskim društvima Splita, da se zauzmu za ovaj ekološki projekt. Možda bi ova inicijativa mogla biti zanimljiva i za planinarska društva i eko-patrele Zagreba, ali i gradske vlasti Zagreba glede zabrane održavanja mototrka i autorelija po Parku prirode Medvednica. (I. S.)

● **Popularizacija planinske prirode na velikom kolor plakatu.** Početkom travnja objavljen je veliki plakat u koloru "Učka" s vrhovima Suhu vrh (1333 m) i Vojak (1401 m) autora Stjepana Fratara iz Lovrana i uz angažman planinara iz Lovrana. Golem je to doprinos našem programu zelene propagande. Poglavitno je značajan doprinos našim poticajima zaštiti i afirmaciji Učke kao parka prirode na cijelom području obaviju županija (Istarske i Primorsko-goranske), za što se planinari Istre i Kvarnera te Komisija za zaštitu prirode HPS zalažu uporno već treću godinu. (I. S.)

● **Doprinosi naporima za učinkovitiju zaštitu Parka prirode Medvednica.** Prema članku "Bučnima do tri godine zatvora" objavljenom u Večernjem listu, za ugrožavanje okoliša bukom predviđa se kazna do tri godine zatvora. To je osobito značajno u svezi s naporima KZP HPS, planinarskih društava i eko-patrola Zagreba, te zelene akcije i drugih NVO za zaštitu okoliša iz Zagreba za zabranu mototrka i autorelija u Parku prirode Medvednica, a po uzoru na sličnu uredbu u susjednoj Republici Sloveniji. Kako je na incijativu HPD Kapela iz Zagreba i Središnjice eko-patrola pokrenuta inicijativa protiv kamenoloma i djelovanja buldožera u Parku prirode Medvednica, dobili smo pozitivno rješenje od nadležnog državnog organa. Pozivaju se sve eko-patrele Zagreba da prate ostvarenje ove zabrane. (I. S.)

● **Ekološka katastrofa na Plitvicama na Dan planeta Zemlja.** Upravo na Dan planeta Zemlja (22. travnja) desila se ekološka katastrofa zbog izljeva formaldehida iz kamiona cisterne u duboku provaliju u blizini vodocrpilišta Kozjak. Time su ugrožene ne samo ljepote i vrijednosti NP Plitvička jezera i rijeke Korane, već i okoliš i zdravlje ljudi na znatno širem području. Na to su upozorenji dužnosnici i neki suradnici KZP HPS, Središnjice eko-patrola i planinarska društva Karlovca, poglavito radi poticanja i sudjelovanja javnosti u zaštiti okoliša (posebice u transportu) u zaštićenom području Plitvica. (I. S.)

● **Suradnja na promicanju Zeleno-plave opcije i za inozemstvo.** Promicanje Zeleno-plave opcije atrakcija planinske prirode kao izazov za planinare i turiste jest i značajan poticaj i za inozemnu planinarsku i turističku klijentelu. U tom je smislu dogovorena suradnja na objavljivanju

plakata Voda je život – Čuvajte vode (na hrvatskom i engleskom jeziku), ali i u smislu afirmacije naših gorskih i kraških voda. Takoder je sa HŽ – Eurocity načelno dogovorena suradnja radi promicanja Zeleno-plave opcije u vlaku i tisku. Poglavitno će se nuditi posjet našim nacionalnim parkovima i nove mogućnosti u svezi sa sredozemnom orijentacijom u planinarstvu (slobodno penjanje po klifovima, pješačenje po otocima i priobalju, planinarsko jedrenje i dr.), a prezentirat će se i fotomonografija Hrvatske planine Zlatka Smerkea. Promotivne inicijative Zeleno-plave opcije provodi Vesna Jurković iz Šibenika. (I. S.)

● **Kako smo čistili Medvednicu.** Povodom Dana naše jedine planete Zemlje, 22. 4. je, kao i svake godine do sada, planinarsko-ekološka sekcija Zagreb Matica, izvela akciju čišćenja staza i okoliša Doma na Puntijarci. Takoder smo posadili i drveće kao simbol potrebe očuvanja šuma i planina općenito. Naša je eko-patrola konstatirala da je ove godine staza čišća nego prethodnih, skupili "samo" četiri vreće smeća (plastike, konzerve, tetrapaka itd.). Odmaralište "Njivice" sada je urednije, iako se oko kante za smeće nalazio i nešto vrećica sa smećem (slika u prilogu). Krajnji je čas, da se ta kanta ukloni, kako bi izletnici shvatili da se "svoje smeće ne ostavlja u planini". Na to nas lijepo upozorava i plakatić HPS. O odlagalištima smeća na Medvednici i o 20-ak rupa sa smećem koje su punili djelatnici Hrvatskih šuma, pisalo se mnogo, a sada bih opisala kako smo mi planinari, u dogovoru s djelatnicima "Hortikulture", prošle godine ispraznili i zatvorili odlagalište smeća na Njivicama. Tu smo akciju izveli kao eko-patrola zagrebačkih planinarskih društava, ali nas je bilo malo. Dana 22. 9. 1996. "Dan čistih planina", dan koji planinari-zaštitari prirode obilježavaju svake godine nekom prigodnom akcijom. Mala skupina članova eko-sekcije Zagreb Matice napunila je 36 vreća smeća iz odlagališta na Njivicama te tako zatvorila odlagalište na opće zadovoljstvo svih ljubitelja čiste prirode. To su smeće djelatnici "Hortikulture", radne jedinice Hrvatskih šuma, naknadno odvezli na za to određeno mjesto.

Komisija za zaštitu prirode HPS morala bi insistirati na zatvaranju svih rupa sa smećem na svim planinama, te s odgovornima iz Hrvatskih šuma planirati kako i kada bi se to počelo ostvarivati. (Vesna Malez)

IN MEMORIAM

BORIS BIČIĆ

Roden je 24. svibnja 1949. u Labinu, po zanimanju je bio kontrolor letenja na Aerodromu Pula. Planinario je od 1982. i osnivač je Planinarskog društva "Glas Istre" u Puli. Započeo je kao član, da bi potom više puta bio imenovan tajnikom društva. Godine 1986. pristupio je osnivanju Ski sekcije pri matičnom društvu. Velik zaljubljenik u svoju Istru, Hrvatsku i planine Slovenije, naročito se zalagao za pronalaženje i označavanje planinarskih putova i staza diljem Istre. Potkraj života mnogo je truda uložio u Istarsku obilaznicu IPP i zalagao se da je preuzmu istarska planinarska društva. U srpnju 1995. na Koritima podno Brajkovog vrha bila mu dodijeljena iskaznica Markacist HPS, kao i njemu dragim prijateljima i suradnicima Zvonku i Zoranu. Dana 4. kolovoza otisao je s radnog mjesta u nepoznato. No ipak nije mogao a da svoj život ne završi u prirodi, gdje je i izdahnuo. Nakon dvomjesečnog traganja i isčekivanja pronađen je u Šišanskoj šumi (7. listopada 1995.) i potom je dostojno sahranjen u krugu obitelji, planinara i prijatelja. Boris je za sobom ostavio mnoga dobroga za istarsko planinarstvo, mnoga markiranih putova i staza, ali ipak nije dočekao dan osnutka Istarskog planinarskog saveza, kojemu je bio jedan od inicijatora uz ostale planinare istarskog poluotoka.

I na kraju dragi Borise, za tvoju dobrotu i plemnitost neka ti je vječna hvala i slava! (Mario Rubeša)

ZVONKO KOVAČ

Umro je Zvonko Kovač, zaljubljenik u planine i sanjar, čovjek koji je više davao nego što li je od drugih uzimao, lutkar, pisac i doajan splitskog planinarstva.

Iako nije imao djece, u neku ruku svi smo mi mlađi "mosoraši" bili njegova djeca. Sve što u to vrijeme od naših roditelja možda nismo mogli očekivati: ljubav za umjetnost, naročito književnost, smisao za estetiku i prirodu, nalazili smo u Nazorovojoj ulici

pod Marjanom, kod Zvonka. Sjećam se mnogih posjeta Zvonku kada smo kovali planove za smjele pothvate koji su se poslije obistinjavali. Splitskim penjačima bio je svojevrstan mentor, iako on sam penjanje po strmim stijenama nije osobito volio, najviše zato jer je strahovao za naše živote.

Zvonko je bio i naš heroj. Podsjetimo se: on je bio među prvim "mosorašima" što su se 1962. godine popeli na Mont Blanc, a da ne govorimo o njegovim mnogobrojnim pohodima planinara širom Hrvatske, Bosne i Crne Gore.

Bio je dugogodišnji predsjednik (1955., 1958. i 1960.) dopredsjednik i tajnik HPD Mosor te time utjecao na odgoj mnogih planinarskih naraštaja. S pravom ga možemo nazvati guruom splitskog planinarstva, jer je mnoge naučio suštini boravka u prirodi. Zvonko je otkrivaо kako se nakon svakog povratka s planine čovjek osjeća plemenitijim. Njegov dom pod Marjanom bio je često utočište i učionica

mнogim ljubiteljima planina. Rodio se 7. travnja 1922. u Splitu, umro 5. ožujka 1997. Članom "Mosora" je postao 1949, a 1962. je odlikovan Zlatnim znakom HPS. Zvonko Kovač bio je dugogodišnji djelatnik i direktor Kazališta lutaka u Splitu, a posljednje godine života posvetio je radu u Splitskom književnom krugu.

Netko nedavno reče kako Zvonko nije za sobom ostavio nijedno veliko književno djelo, a cijeli je svoj život posvetio književnosti. Ali njegov utjecaj na druge i razvoj ljubavi prema pisanoj riječi nesumnjivo je veliko djelo, koje se ne može mjeriti količinom otisnutog. Djelomice tome je dokaz i njegova biblioteka, jedna od najvećih privatnih zbirki knjiga u Splitu.

Nisu to bile samo gomile knjiga na policama već je njegov dom bio hram pisane riječi, svijet u kojem se san ispreplitao s javom; bolje reći život sam. Možda je, po nekima, Zvonko bio samotnjak među bezbrojnim knjigama i rukopisima, ali znam, i bez mnogo brojnih prijatelja Zvonko se odlično osjećao među svojim Šekspirima, Zoranicima, Lorkama i inim... Jednako kao što se lijepo osjećao među svojim prijateljima ili u planinama.

A sada, Zvonko je otisao. Kao da čujem kako mi veselo govorи: "Otišao sam korak dalje, znaš i sam kamo..." (Stipe Božić)

PLANINARSTVO U TISKU

"DARUVAR I ZAPADNI PAPUK"

Planinarsko-turistički vodič pod tim naslovom objavilo je HPD "Petrov vrh" iz Daruvara početkom ove godine. Format džepni (11x16 cm), broširano, naklada 1000, cijena 30 kuna, 38 stranica, u prilogu višebojna planinarska karta 1:100.000, naručuje se kod izdavača (43500 Daruvar, p.p. 27). Vodič je pripremio Miroslav Gjurin, a sadrži predgovor, članak o razvitku planinarstva u ovom dijelu Slavonije, opis 18 planinarskih putova po gori, osnovne podatke o Daruvatu i Đulovcu, adresar slavonskih društava, vidokrug s Petrova vrha i vozni red vlakova. Ovaj je Vodič dragocjen za svakoga tko želi posjetiti planinsko područje između Daruvara, Pakraca, Voćina i Zvčeva, s najvišim vrhovima: Petrov vrh, Pogani vrh, Vrani kamen, Ljutoč i Sovjak te skupinom Javornik – Ravnog gora. (Ž. P.)

PODSJETNIK ZA PLANINARSKE VODIČE

Stanica planinarskih vodiča Split objavila je početkom ove godine na 41 stranici tekst Milana Sunka iz Splita o svemu onome što treba znati jedan planinarski vodič, pa prema tome može zanimati svakoga tko se bavi vodenjem izleta. Gradivo je podijeljeno u ova tri poglavљa: Planinarska i vodička djelatnost, Osobna priprema vodiča i Zahtjevi koji se postavljaju na vodiča. Na kraju su prilozi o osnovama vodenja, odgovornosti vodiča, potrebnim znanjima i vještina, kondiciji i zdravlju, opremi i psihologiji. Brošura je umnožena fotokopiranjem i ima spiralni uvez. Format je 21x15 cm. Pisao ju je dugogodišnji iskusni vodič kojega poznamo po vrlo dobrom "Priručniku iz orijentacije" (Split 1995). (Ž. P.)

ORIJENTACIJSKI SPORT

Glasilo za orijentacijski sport broj 23/1996. HPD "Torpedo" iz Rijeke u ovom broju ima zanimljiv uvodnik, navodim ga u cijelosti. Situacija nam se očito normalizirala, opet je, naime – normalna. Više se orijentaciisti ne vole kao prošlih nekoliko godina, opet smo podijeljeni. Razlog – civilna i vojna natjecanja. Sa željom da se dokažemo na svim poljima, normalno je da se iz te činjenice rodila prevelika napetost, a iz nje premalo orijentacije. Ostao će, naravno, zapisan i rezultat našega takvog shvaćanja i načina rada. Stanje se, dakle, normalizira. U svakom slučaju, neke se navade obnavljaju. Možda je to tek prijelazno razdoblje prije nego bi se stanje stabiliziralo, ali na višoj razini. Nadam se!

Eto tako to piše urednik, komentar prepustam čitateljima.

Oveći članak Tomislava Kaniškog "Kako sam pravio kartu" šaljivim tonom obraduje muke orijentacijskog sporta, vrijedi ga pročitati kao i "Popevke iz dubokog jarka".

Posebna je pažnja posvećena orijentacijskom trčanju, koje je u Hrvatskoj vojsci zauzelo vidno mjesto. Upečatljiv je podatak da je na 29. svjetskom vojnom prvenstvu u orijentacijskom trčanju u St. Petersburgu 7.-13. kolovoza 1996. godine ženska momčad HV osvojila deveto, a muška ekipa devetnaesto mjesto.

Treće prvenstvo HV, održano na terenima Rijeke (Lisina), pokazalo je da su Zagrepčani bez konkurenčije. Otvorenje prvenstva bilo je u vojarni Trsat vrlo svečano, prodefilirale su i simpatične mažoretkinje. Prvenstvo je otvorio dozapočvrednik 5. ZPOSRH stozerni brigadir Frano Primorac. Istaknuo je, pored

ostalog, da je temeljni cilj održavanja natjecanja provjera spremnosti hrvatskih vojaka u brzom snalaženju u nepoznatom prostoru i neočekivanim situacijama.

Bilten je zadržao dopadljiv izgled, a tiraž od 200 primjeraka hvale je vrijedna, pogotovo ako se usporedi s orijentacijskim glasilom "Orijentacista" koje izdaje OK Tivoli Ljubljana u tiraži od 50 primjeraka.

Za orijentaciste, ali ne samo za njih, vrlo je zanimljiv članak prof. dr. Božidara Kanajeta iz Zagreba "Orientacija s priručnim satelitskim prijemnikom" koji smo mi objavili u broju 7-8, 1996.

(Miljenko Pavešić)

NOVA KARTA GORSKOG KOTARA

Nedavno je iz tiska u nakladi od 10 000 primjeraka izašla dugo očekivana nova turistička karta Gorskog kotara. Izdavač je Appleby iz Rijeke, u suradnji s gorskokotarskim turističkim zajednicama. Karta je plastificirana, a izradena je u mjerilu 1 : 100 000. Na poledini svaka turistička zajednica ukratko predstavlja

svoje kulturne i prirodne znamenitosti. Iako reprezentativnog izgleda, karta je trebala poslužiti i nama planinarima, no nažalost na njoj je ucrtano dosta netočnih podataka, a na nekim mjestima uopće nisu ucrtani objekti planinarskog značaja. Šteta!

(Zoran Majnarić)

GORANSKI ČASOPIS "BBC"

Izišao je 12. broj goranskog časopisa BBC koji izlazi u Mrkoplju i nosi oznaku za ožujak. Pored obilja članaka, dokumentarnih zapisa i pjesama brojnih mladih autora, zapažen je putopis "Zeleni vir", sa fotosima D. Hirca i Željka Poljaka. List počesto donosi putopise, opise o planinama, aktivnostima planinarskih društava, životu životinja i stanovnika Gorskog kotara. Izlazi periodično i u obliku knjige, a koristan bi bio i planinarima. Urednik je ravnatelj Osnovne škole gospodin Horaček. Adresa lista je Mrkopalj, Školska 2.

(Dmitar Mamula)

ALPINIZAM

ALPINIŠTICKA DJELATNOST HPD "MOSOR" U 1996. GODINI

U veljači i travnju je održana Alpinistička škola pod vodstvom J. Božića. Završilo ju je s uspjehom 12 polaznika. Osim brojnih uspona u domaćim stijenama, u raznim je aranžmanima izvedeno više po-hoda u svjetska velegorja. Većina ih je okončala uspješno. Nastavljajući uspone na po dva najviša vrha na svim kontinentima, Stipe Božić se popeo na Aconcagau i Ojos del Salado, Mt. McKinley, Kilimanjaro, Mt. Kenyu, Mt. Kosciusko i Mt. Cook. J. Božić je penjao u stijenama Joshua tree i Red rocka u SAD. Ledenjački tečaj u Chamonixu (organizirala ga je KA HPS) završili su M. Šijan i J. Purko. I. Marinov se popeo na Grossglockner, Mont Blanc i Gran Paraiso. Na Monte Rosu su se popeli V. Prizmić, S. Mentus i I. Baras, a Prizmić i Mentus i na Breithorn. Uspon na Mt. Kosciusko izveli su I. Mikulić i M. Munjiza. Nekoliko je članova sudjelovalo na skupu penjača u području Meteora u Grčkoj.

(I. T. Marinov)

"EXTREMI" NA VRHU DAMAVANDA

"Bili smo na vrhu Damavanda!" – najkraće i najsnaznije odjeknula je proteklih dana vijest iz čakovečkog planinarskog kluba "Extrem". Međimurski planinari osvojili su najviši iranski vrh i time izvršili prvi hrvatski zimski uspon na Damavand (5671 m). U večernjim satima 21. ožujka na vrh toga poluaktivnog vuklana stigli su Tomica Režek i Radovan Petrović, a potom je i voditelj ekspedicije Zvonimir Jembrih u jutarnjim satima 22. ožujka dosegao cilj ekspedicije "Damavand 5671 m – Iran '97". Vrh je osvojen južnim grebenom tijekom šest dana, a osim manjih promrzlini i žuljeva na nogama, nije bilo većih poteškoća pri osvajanju cilja. Međimurski trojac se vratio u Hrvatsku 10. travnja te ovih dana intenzivno priprema predavanje s dija-projekcijom, kojim će se publici prezentirati uspon na Damavand, odnosno Smrđljivo brdo kako se to gorje popularno naziva zbog sumpornih para što još uvijek izlaze iz toga poluaktivnog vulkana.

(Roberta Radović)

TKO JE TKO U HRVATSKOM PLANINARSTVU

Prof. ANA LEMIĆ – ČUVARICA VELEBITSKE DEGENIJE

Prof. Ana Lemić, prva predsjednica HPD "Visočica" iz Gospića, rođena je 21. lipnja 1943. u Gospiću, gdje je završila srednju školu. Nakon toga se upisala i uspješno završila studij fizike i matematike u Zagrebu. Poslije studija zapošljava se u gospičkoj gimnaziji koju je i sama nekad pohađala, da bi od kraja prošle godine postala njezinom ravnateljicom.

Kako profesionalno pristupa poslu kao predavač i ravnateljica, tako isto kvalitetno vodi gospičko HPD "Visočica". Do prošle skupštine u ožujku 1997. bila je dopredsjednica, a sada obnaša dužnost predsjednice. Posebnu pozornost i energiju usmjerava odgoju mlađih planinara kojima ukazuje na sve ljepote i vrline bavljenja jednom ovakvom aktivnosti. Zato nije čudo što je čak 90 posto daka gimnazije njezinom zaslugom učlanjeno u HPD "Visočica". Ljubav prema prirodi i Bogu Anin je moto, što i gospička mlađež rado prihvata.

Možda bi ovaj prikaz lika i djelovanja prof. Ane Lemić trebao pisati pjesnik koji bi znao zaviriti u dušu ove hrabre, vrijeđne i poetične osobe, nadasve ljubiteljice velebitske degenije, sibireje kroatike, velebitske zvončike, sjajne šašike, planinskog stolisnika, kitajbelova jaglaca, runolista...

Da je Anu i čuvarica velebitskih endema najbolje može prikazati autor ovog prikaza opisom doživljaja krajem svibnja prošle godine u vremenu cvjetanja velebitske degenije. Veća skupina članova podružnice HPD "Visočica" iz Zagreba najavila je matičnom društvu u Gospiću da će odredenog vikenda doći na Oštariju, krenuti za Dobre i usput se prošetati do jednog od dva mjesta na Velebitu gdje uspijeva i cvjeta velebitska degenija.

Začudili smo se, da nas nitko od domaćih planinara nije dočekao, pa smo sami krenuli od Oštarije prema Dabarskoj kosi, Bačić kosi i Bačić kuku. U dijelu gdje je bilo stanište velebitskog endema napomenuo sam kolegama planinarima da pripaze na odranjanje sipara. U tom se trenutku iza grmlja pojavje čuvari velebitske degenije pok. Ante Vujnović i prof Ana Lemić. Uz smješak zadovoljstva javno su nas pohvalili kako smo ipak pažljivi prema "njihovim" biljkama.

Profesorica Ana Lemić aktivno se bavi planinarstvom preko 20 godina. Istaže da je uz ljubav prema prirodi, prema druženju i prema čovjeku planinarenje izuzetna aktivnost za očuvanje zdravlja. Uz mnogobrojne dužnosti što ih je obavljala u planinarskoj organizaciji, čuvar je planinske prirode i član Gorskog saveza. Odlikovana je srebrnim znakom Hrvatskog planinarskog saveza. Kao vodič i organizator mnogobrojnih planinarskih društvenih izleta, u kojima je uglavnom vodila mladež, usput je prošla brojne obilaznice. Među njima ističemo nekoliko značaka VPP-a, Kapelski planinarski put, Paklenički planinarski put, najnoviju Velebitsku obilaznicu i mnoge druge.

Uz sve djelatnosti u planinarskoj organizaciji, posebno je važna spomena i Anina publicistička djelatnost. Između ostalih, javlja se u Hrvatskom planinaru, Ličkom planinaru, Vili Velebita i Bilogorskem planinaru. Vjerujemo da će HPD "Visočica" pod njezinim vodstvom iduće godine dostoјno proslaviti stotu obljetnicu postojanja. (Tomislav Čanić)

OSNOVANO HPD "TIKVICA" U ŽUPANJI

Objitelj športskih asocijacija u gradiću na Savi pridružila se 14. ožujka još jedna – Hrvatsko planinarsko društvo "Tikvica". Na inicijativu skupine entuzijasta, zaljubljenika u prirodu na čelu s inžinjerom Berislavom Tkalcem, održana je Osnivačka skupština na kojoj je 21. Županjac pristupio tome društvu. Na tome je skupu ugodno iznenadenje bio odaziv iz Osijeka, Slavonskog Broda, Belišća i Feričanaca. Čestitke na osnivanju društva Županjcima su uputili i izrazili spremnost u pružanju stručne pomoći predstavnici HPS iz Zagreba i Slavonskog planinarskog saveza iz Osijeka. "Ljubiteljima prirode, hodanja i druženja toplo preporučujemo da nam se pridruže, uz sigurnost naših voditelja izleta", kaže se na kraju usvojenog Plana rada HPD "Tikvica" Županja. U istočnom dijelu Slavonije šaljivdžije kažu da im je najveće brdo bundevo, koju u županjskom kraju nazivaju i tikva. Deminutiv "Tikvica" u nazivu društva treba podsjetiti na umjetničko šaranje tikvica, jedinstvenog suveniria, kakav izrađuju vješti mještani susjednoga Gradišta. Predsjednik je Berislav Tkalac, poslove tajnika obavljaće Mladen Stjepanović, a rizničar je Andrija Lučić. Izabrano je još sedam članova u Izvršni odbor, te po tri u Nadzorni odbor i Sud časti. (Stjepan Tomić)

NA MLJETU OSNOVANO HPD "PLANIKA"

Na otoku Mljetu je 11. ožujka utemeljeno HPD "Planika". Za prvog predsjednika izabran je Ante Aljinović, a za tajnika Zora Nodillo-Aljinović. Prirodnim ljepotama Nacionalnog parka Mljet i osobitostima najzelenijeg otoka Jadrana pridodane su i planinarske staze, "Magdaleni kružni put" obilježen je od starih zidina Polaća do popularnog vidikovca "Montokuc", a put po vrsima mrkiran je od Solina do Nerezognog dolca. Od Babinog Polja markirana je staza do špilje Ostaševice. U programu mljetskih planinara je označavanje starih putova i staza po cijeloj dužini otoka. Nakana je da se na vrhu Veliki Planjak (392 m) osposebi objekt "Karaula" za planinarski dom. Za osnutak planinarskog društva na Mljetu zasluzni su članovi HPD "Dilj-gora" iz Slavonskog Broda koji već nekoliko godina posjećuju otok Mljet. U susretu s mještanima otoka potakli su inicijativu i dali organizacijsku potporu za planinarske aktivnosti na ovom prelijepom otoku. Za informacije se može nazvati tel. 020/74 50 28, Aljinović. (Karlo Franceško)

PRVI IZLET GLINJANA

Najava hidrometeorologa da će u nedjelju 20. travnja doći do pogoršanja vremena nije pokolebala članove Planinarskog društva Pogledić da odu na svoj prvi izlet. Cilj je bio popeti se na vrh Kleka, planinu na kojoj je 1874. godine osnovan Hrvatski planinarski savez. Po prohladnom, oblačnom i vjetrovitom vremenu, 43 planinara, među kojima je bio i Matko Pavletić koji u svibnju puni tek treću godinu, za sat i 15 minuta iz sela Bjelsko došlo je do planinarskog doma podno stijena Kleka. Jak vjetar i kiša zadržali su dio planinara u domu, a 22 Glinjanina, predvođena Moricom Vahtarićem, unatoč lošem vremenu, uspjela se popeti do vrha.

OŽIVLJAVANJE PLANINARSTVA U OMIŠU

Nakon desetak godina stanke, omiško planinarstvo u posljednje vrijeme poprima organiziranije oblike. Međutim, stvorene su dvije udruge: Hrvatsko planinarsko društvo "Imber-Mosor" (nastavljač rada nekadašnjeg PD "Imber") i Sportsko planinarsko društvo "Imber". Inicijativom prvih sastala su se vodstva objiju udruga (u konobil) i dogovoreno je njihovo spajanje u jedno društvo. SPD "Imber" će se ugasiti, a njegovo će članstvo prijeći u zajedničko HPD "Imber-Mosor". Do izborne godišnje skupštine dosadašnja će se predsjedništva objediniti. (I. T. Marinov)

SKUPŠTINA PD "KAMENJAK" RIJEKA

Dana 26. travnja u Rijeci je održana Svečana sjednica – Skupština u povodu 35. obljetnice jednog od najpoznatijih društava u našoj zemlji. Vodili su je predsjednik Klaudio Tamaro, dopredsjednik Ivica Richter, član Gorske službe spasavanja Damir Jasprica, koji je ujedno i pročelnik za obrazovanje kadrova, te i članica Komisije za odlikovanja Helma Medić. Društvo posvećuje veliku pažnju različitim aktivnostima, sekcijama, ustanovama i školama. Organiziraju se planinarski izleti u blizini Rijeke, po Gorskem kotaru te dalje, primjerice do slovenskih Alpa, Velebita, Dolomita i drugdje. Uz planinarenje i alpinizam, članovi se bave orijentacijskim trčanjem, speleologijom, uređivanjem staza, putova, odgojem mlađih planinara, čuvanjem okoliša te planinarskom književnosti, slikarstvom i drugim oblicima umjetnosti. Društvo s vremenom na vrijeme izdaje svoj "Planinarski list".

Članovi su za svoj rad dobili mnoga priznanja, poхvale i medalje, a posebno su ponosni na Nagradu grada Rijeke, nagrade HPS i još mnoge druge. Skupštinu je obogatio nastup Mješovitog pjevačkog lovačkog zbora "Matko Laginja" iz Klane. (Dmitar Mamula)

OTVORENJE PLANINARSKOG DOMA "KUTINICA" U MOSLAVINI

Osmog ožujka je održana za PD "Yeti" iz Kutine najvažnija i najljepša svečanost od početka djelovanja, tj. od osnivačke skupštine 1984. godine. Nakon mnogo sati uloženog truda, dobrovoljnog rada i odricanja, svanuo je i dan kada smo otvorili našu kuću, naš DOM, mjesto gdje smo uvijek dobrodošli i gdje su dobrodošli svi planinari, izletnici i ljubitelji prirode. Po vrlo lijepom, sunčanom vremenu, točno u 16 sati, dugogodišnji kutinski planinar gospodin Vlado Ilijă skinuo je ispred Turističke zajednice grada Kutine zastavu s nazivne ploče na Domu te svećano otvorio Planinarski dom "Kutinica". Okupljenim planinarna i gostima prigodnim se govorom obratio predsjednik HPD "Yeti" Željko Tomac te pozvao sve prisutne na razgledanje doma, a potom i na svečani ručak. Prije toga su se prisutnima obratili predstavnici planinarskih društava koja su došla u goste te se domaćinima zahvalili prigodnim poklonima, a za veselje u domu brinuli su "Rabljeni tamburaši" koji su sve prisutne razveseljavali duboko u noć. Otvorenju doma prisustvovali su predstavnici planinarskih društava "Željjezničar" Zagreb, "Vihor" Zagreb, "Petrov vrh" Daruvar, "Sunovrat" Đurđenovac, "Sokol" Feričanci, "Lipa" Lipik, "Ravna gora" Varaždin, HPD "Jelenograd" Kutina, Televizije Moslavina Kutina, Radija Moslavina Kutina i Stanice vodiča Zagreb. Planinar-

ski dom "Kutinica" nalazi se u selu Krajiška Kutinica na istočnoj strani Moslavačke gore, a uređen je u zgradbi bivše područne škole. Za sada raspolaže s 25 ležajeva, uređenom kuhinjom, sanitarnim čvorom, velikom blagovaonicom, podrumom te bunarskom vodom. Do doma se može doći autobusom, od Kotine je udaljen 12 kilometara, a otvoren je vikendom i prema potrebi. Informacije o domu, Kružnom putu po Moslavačkoj gori i svemu ostalom mogu se dobiti kod Željka Tomca, tel. 044/625-411 (posao) i Slavka Lupoglavlaca, tel. 044/606-226.

SKUPŠTINA HPD HPT "UČKA" RIJEKA

Od 18. lipnja 1995. do 9. ožujka 1997. društvo je bilo svestrano aktivno, ocjena je u izvješću predsjednika Borisa Bogevića i u raspravi na skupštini 16. ožujka u Velom Brigu. Društvo, koje broji 120 članova, organiziralo je čak 89 izleta, na kojima je sudjelovalo 2.018 sudionika ili 23 po izletu. Članovi su bili svake nedjelje u prirodi, a u suradnji s ostalim društvima. Usprkos nestaćici novca, što se odražavalo na broj predavača, putovanja i dijapozitiva, Sekcija za održavanje sastanaka svakog je utorka prikazivala dijapozitive popraćene predavanjima. Bilo je 50 takvih skupova, na kojima je sudjelovalo 1269 ili, u prosjeku, po 25 planinara. Za takav su rad pohvaljeni Karlo Rosenberg i Armida Pavlinić. Sekciju za markiranje uspješno je vodio Frano Sobol. Bude li novca ova Sekcija planira nastavak rada u obližnjem Gorskem kotaru. Sekcija za zaštitu prirode, koja sve više dobiva na značenju, uložila je mnogo truda da planinari na izletima sve evidentnije čuvaju prirodne ljepote. Takav odnos planinara prema prirodi valja zahvaliti i članovima Sekcije Ivanki Radun, Sofiji Mihaljević i Ljubomiru Berici. Usprkos velikom trudu nije uključen veći

broj mlađeži u Društvo, pa to ostaje i dalje glavna zadaća. S obzirom na bogatu izletničku aktivnost posebno su pohvaljeni vodiči izletnika: Dragica Miholjević, Franjo Sobol, Boris Bođević, Dražen Štifter, Simon Radić, Boris Petrić, Miljenko (Miljence) Pjevčević, Jakov Majić, Gino Pilepić, Miljenko Pavešić, Drago Bolf, Milan Franković i Zoran Lazić. Uzornom je ocijenjena suradnja i potpora što je pruža HPT – Centar pošta Rijeka. (B. B.)

PLANINARSKA ŠKOLA U POŽEGI

Na skromnoj svečanosti, krajem veljače, uručene su diplome požeškim planinarama, polaznicima prve generacije Osnovne planinarske škole u slobodnoj i nezavisnoj Hrvatskoj. Nastava je započela krajem minule godine na poticaj Upravnog odbora HPD "Sokolovac", a prema uputi i programu HPS. Poslije 22 sata teoretskog rada i više od 40 vježbovih sati na terenu, 34 polaznika uspješno je završilo nastavu. Među najuzornijim polaznicima bili su Marijan Tomljanović, Ana Trobić, Ivanka Lovrić, Zdravka Dukanović, Kaja Jurković, te sestre Mikić, najmlade polaznice škole. Srdačne čestitke polaznicima uputio je Antun Lovrić, predsjednik Društva, posebice pohvalivši rad i zalaganje Ivice Martineka, voditelja škole i predavača s najviše održanih tema, te njegove suradnike Damira Matokovića i Josipa Garilovića. S obrazovanjem planinara nastaviti će se ovoga proljeća, a uočeno je da u važeći plan i program treba unijeti nove sadržaje. (Ivan Jakovina)

SLAVONCI NA HODOČAŠĆU I "STAZOM JAGLACA"

U nedjelju, 23. ožujka pleternički i požeški planinari organizirali su dvije tradicionalne manifestacije, posvećene Uskrsu i Danu proljeća. Tako je u Pleternici gotovo 800 sudionika, predvodjenih župnikom Antonom Čorkovićem i časnom sestrom Helom, pohodilo "Pleternički planinarski Križni put", koji se već treću godinu održava na Cvjetnu nedjelju. Prva postaja bila je kod crkve Sv. Nikole u Pleternici, a zadnja na brijezu Starcu u Požeškoj gori, kod kapelice Sv. Petra. Istoga su dana održani petnaesti po redu "Papučki jaglaci", tradicionalni izlet slavonskih planinara i ljubitelja prirode na Papuk. Više od tisuću i pol mladih i starih stiglo je u petnaest autobusa, vlakom ili vlastitim prijevozom iz Osijeka (dva autobusa), Zagreba, Slavonskog Broda, Našica, Daruvara, Lipika, Pakrac, Siska, Nove Gradiške, Virovitice, Đurđevca, Feričanaca, Belišća, Orahovice, Pleternice, Kutjeva, Velike i Požege. Okupljanje je bilo kod kapelice Sv. Ivana, gdje je izletnike pozdravio Antun Lovrić, predsjednik HPD "Sokolovac" iz Požege, a potom se krenulo "stazom jaglaca", Šulerovim putem do grebena, pa preko Lapjaka i Starog grada do

odmarališta požeških firmi u dolini potoka Dubočanke. Oni s više kondicije krenuli su do Nevoljaša, Jankovca, prema Češljakovačkom visu i Mališčaku, ili do Duboke i Trišnjice. I ove su godine organizaciju "Papučkih jaglaca" pomogli djelatnici Turističke zajednice i Poglavarstva općine Velika, te velički ugostitelji. Uz spomen-pečat pohoda, prodavani su uspјelo dizajnirani bedževi i drugi suveniri, te promidžbeni materijali Društva i Prve požeške visokogorske ekspedicije "Kilimanjaro '97". (Ivan Jakovina)

POŽEŽANI ĆE NA KILIMANJARO

Zahvaljujući dugogodišnjoj odličnoj suradnji firme "Kamen-Ingrad" s HPD "Sokolovac" iz Požege, potpisani je ugovor o sponzorstvu nad Prvom požeškom visokogorskom ekspedicijom "Kilimanjaro '97". Tim su povodom predsjednik Uprave "Kamen-Ingrada" d.d. mr. Vlado Zec i mr. Antun Lovrić, predsjednik HPD "Sokolovac", potpisali ugovor kojim se "Kamen-Ingrad" obvezuje podržati sudionike ekspedicije s 25 tisuća kuna. Požeški planinari odlaze u Afriku u kolovozu, a ekspedicija je organizirana u povodu skore 100. obljetnice Društva, te u spomen na poznatog istraživača Afrike, Požežanina Dragutina Lermana. (Ivan Jakovina)

KNJIŽNICA HPS RADI PONEDJELJKOM

Planinari se često žale na skupoču planinarske literature. Oni koji je ne mogu nabavljati, ipak je mogu čitati. U tu svrhu djeluje prilično bogata knjižnica Hrvatskog planinarskog saveza u Kozarčevoj ulici 22 prizemno. Otvorena je svakog ponedjeljka od 17 do 19 sati. Dobro je prije toga telefonski provjeriti radno vrijeme (01/448-774). Knjižnica ima oko tisuću knjiga, dijelom hrvatskih, dijelom na stranim jezicima, a redovito je opskrbljena planinarskim časopisima.

HPD "BILOGORA" BJELOVAR

Društvo je i ovu godinu uspješno provodilo svoje akcije prema godišnjem planu. Tako je u siječnju izveden pohod na Kalnik, u veljači na Medvednicu, a u ožujku na Japetić, s posjetom doma Sv. Bernarda niže Dragonoša. Tu su nas osobito ljubazno ugostili članovi Bratovštine Sv. Bernarda. Najznačajnija akcija se zbila u travnju: Proljeće na Biologori. Tom je prigodom otvorena nova staza u dužini od oko 17 kilometara, pravcem Rakitnica-Višnjevac-Kamenitovac. Akciji su se pridružili i planinari iz Zagreba, Varaždina, Daruvara, Kutine i Feričanaca. Svi su bili ugošćeni kod gospodina Krajačevića, koji u Višnjevcu razvija seoski turizam. Pri planinarskom domu Kamenitovac upriličilo je prikaz pjesama i plesova Biologore KUD iz Velikog Trojstva, a nakon toga je bilo planinarsko veselje. Ovoga puta se skupilo stotinjak

planinara, a računa se da će ih sljedećih godina biti i više, jer će ova akcija postati tradicionalna. Za proljeće su planirani pohodi na Platak i Hahliće, te na Golicu u Sloveniji. (Zvonimir Čamilović)

IZ KOMISIJE ZA PLANINARSKE PUTOVE HPS

Dan markacista bit će ove godine 8. lipnja, a u znaku uređivanja planinarskih prilaznih putova Bjelolasici te Bijelim i Samarskim stijenama.

Tečajevi za markaciste ove su godine predviđeni za ličko, primorsko-goransko, istarsko i dalmatinsko te za područje Zagreba i okolice.

Novi instruktori. Odlukom Glavnog odbora HPS 22. veljače da područne komisije HPS samostalno određuju svoje instruktore, potvrđuju se dosadašnji instruktori: Mladen Grubanović, Ladislav Janeš, Zdenko Kristijan, Miljenko Pavešić, Tomislav Pavlin i Milan Sunko.

Glede imenovanja pojedinih vrhova stav je Komisije da se uvažava mišljenje dr. Poljaka izneseno u HP 3, 1997, ali da ga je diskutabilno prihvati, pa će se još tražiti mišljenja drugih stručnih faktora.

Dan državnosti, 30. svibnja trebao bi biti prigodno svečano obilježen usponom na "krov Hrvatske", najviši vrh Dinare (1831 m). O programu će planirani biti izvješteni preko javnih glasila i drugih mogućih sredstava.

Uređivanje planinarskih putova u nacionalnim parkovima treba biti u suglasnosti i po prethodnom dogovoru s Komisijom za planinarske putove, kako bi se izbjegle neprilike u svezi s nestručnim radom. O tome su poslani dopisi upravama NP-a.

Velebitski planinarski putovi na sjevernom dijelu planine trebali bi biti ove godine završeni. Prigodne bi svečanosti bile 14. i 15. lipnja na Hajdučkim kukovima i Jezerima, gdje će biti otvoreni novi i obnovljeni stari putovi. Početak oba dana u podne.

Pripremio: Tomislav Pavlin

NA STRAŽIŠĆU IZNAD DUBROVNIKA

HPD "Dubrovnik" organizirao je 3. travnja pohod na brdo Stražišće (701 m) na prvu obljetnicu nesreće američkog zrakoplova, sa ciljem odavanja dužnog poštovanja Ronaldu Brownu i ostalim poginulima u toj nesreći. Uspon je počeo u mjestu Obodu iznad Cavtata, dalje smo pješačili do mjesta Velji Do, gdje smo se pridružili članovima obitelji poginulih američkih diplomata, predstavnicima zračne luke "Dubrovnik" i općine Konavle. Povorka se dalje zaputila na vrh brda Stražišće, na mjesto pada američkog zrakoplova. Uz mnogo emocija i suza posadili smo mladicu hrasta, koju su gđa i gosp. Darling donijeli iz svoga vrta u Santa Cruzu u Kaliforniji, u spomen

na poginulog sina, da mu "čuva stražu na Stražišću". Obećali smo da ćemo mladicu uzgojiti i ubuduće organizirati pohode na svaku obljetnicu. Stoga pozivamo i ostale planinare da nam se pridruže 3. travnja iduće godine. (Mirjana Karaman)

FOTO-DIAFESTIVAL U ĐURĐENOVCU

U Đurđenovcu je 20. prosinca 1996. održan 5. foto-diafestival u organizaciji HPD "Sokol" Đurđenovac-Feričanci. U zgradi Osnovne škole J. J. Strossmayera, pred oko 200 gostiju i planinara, postavljena je izložba fotografija i prikazano preko 200 diapositiva. Teme su bile: 1. Moja najdraža planina (ili vrh), 2. Moj najbolji prijatelj planinar, 3. Slobodna tema.

Na natjecanje su se prijavili planinari iz Zagreba, Varaždina, Siska, Kutine, Bjelovara, Daruvara, Virovitice, Orahovice, Pleternice, Našica, Slavonskog Broda, Belišća i Osijeka. Radovi organizatora iz Đurđenovca i Feričanaca bili su izvan konkurenije.

U kategoriji fotografija najbolji su bili radovi braće Marija i Slavka Lupoglavlca iz Kutine, te Jasmina Sadikovića iz Osijeka. Utješne nagrade su dobili Branko Sitaš iz Našica, Kristinka Matusinović iz Osijeka i Goran Novotni iz Orahovice. U kategoriji diapozitiva najbolji su bili radovi Tomislava Markovića i Eugenije Špralja iz Zagreba, te Gorana Novotnija iz Orahovice. Utješne nagrade dobili su Narcis Smoijer iz Daruvara, Slobodan Soldo iz Belišća i Vlado Obad iz Osijeka.

Nagrade su osigurali: Poglavarstvo općine Đurđenovac, DIK "Đurđenovac" d.d. u stečaju – Tvorница namještaja, Agrostroj iz Našica, te Antun Kasapović – exl. proizvodjač vina od kupina.

Program su nadopunili učenici O. Š. J. J. Strossmayera recitacijom svojih radova na planinarsku temu i članova HKUD "Jasen" iz Šaptinovaca izvornom narodnom glazbom uz tambure.

Sljedeći će festival biti 19. prosinca u Đurđenovcu, u organizaciji HPD "Sunovrat" Đurđenovac, a nove teme su:

1. Moj najdraži planinarski dom ili sklonište (do 5 snimaka)
2. Moj najbolji prijatelj domar (samo 1 snimak)
3. Slobodna tema (do 5 snimaka).

Diapozitivi moraju biti formata 24 x 35 mm, a fotografije ne manje od 13 x 18 cm (crno-bijele ili u boji).

Vidimo se opet u prosincu u Đurđenovcu!

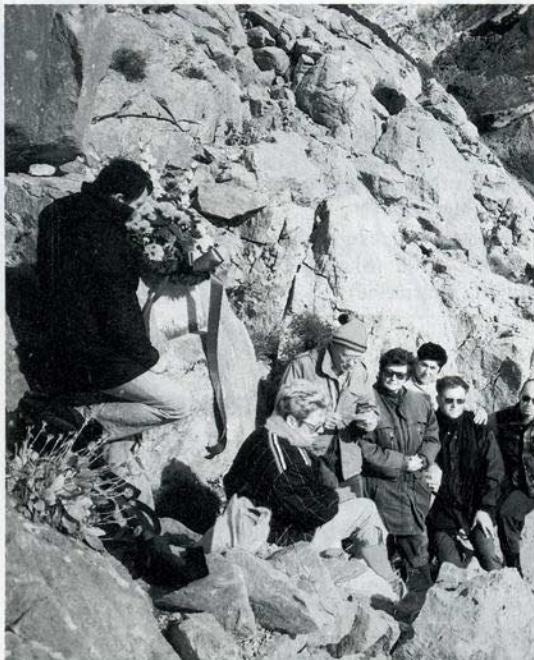
(Antun Kasapović)

PLANINARENJE OTOKOM BRAČEM

Nestabilne vremenske prilike smanjile su broj prijavljenih za jedan lijepi "morsko-planinarski" izlet. Krenuli su brodom iz Makarske do Bola na Braču, potom markiranom stazom na Vidovu godu (778 m), najviši vrh hrvatskog jadranskog otočja, i dalje, zahtjevnom stazom do Pustinje Blaca. Spomenimo: ovaj su Eremitaž osnovali svećenici prije 450 godina i obogatili ga znanstvenim, ekonomskim i ekološkim sadržajima. Za Blaca sam saznao na jednom predavanju u Splitu 1982. godine i od tada sakupio mnogo novinskih članaka o ovom vrlo kuriozitetnom objektu. Dne 3. srpnja 1983. došao sam na Brač da ga posjetim, ali ga nisam uspio naći. Drugi put, s obitelji, posjetio sam ga 17. srpnja i ostao do danas zadržan. Ta svećenička zajednica predstavljala je pravu onovremenu ekonomsko-ekološku cjelinu. U knjizi objavljenoj o "Pustinji", vidim da je jedan od mojih predaka, "Don Juraj Puarić ovim Eremitažom upravljaod 1800. do 1826. godine". Nakon obilaska, skupina se stazom kroz lijepu borovu šumu spustila na obalu Blaca, odakle ih brod zadovoljne odveze u Makarsku. (Ivo Puharić)

U SPOMEN MANDLU

Dne 17. travnja, točno na dan pogibije, obavili smo komemoraciju u povodu 70-godišnjice smrti pozna-

Komemoracija pod spomen-pločom na Biokovu

toga zagrebačkog planinara i istraživača Maksimilijana Mandla, prve planinarske žrtve na Biokovu, na vrletima iznad Basta i Topića, na Uskrs 1927. godine. Ovom činu sudjelovalo je pet makarskih i troje baškovoških planinara. (Ovog puta ideja je potekla iz Baške Vode, i oni su donijeli vjenac). Prigodnu riječ na mjestu pogibije (gdje je HTK "Sljeme" Zagreb postavio spomen-ploču pokojniku), s opisom nesretnog dogadaja, izrekao je pisac ovih redaka, s nagnaskom da smo ovako evocirali i 1977. i 1987. godine, te više puta usput, prolazeći ovom stazom. Naglašena je i nužnost poznавanja čudi planine te spremnost i sposobljenost za sve uvjete. U Baškoj Vodi jedna ulica nosi Mandlovo ime. (Ivo Puharić)

NA OMIŠKOJ DINARI

Dne 20. travnja, po pozivu novoobnovljenog HPD "Imber-Mosor" u Omišu, a s okupljanja za "Pozdrav proljeću", odazvalo se 14 makarskih i 9 baškovoških planinara. Od nulte točke krenuli su kroz omiške predjele Pešiće i Lelase, po slikovitom terenu do čuvenog izvora "Borak" pod samom liticom. Prostran, šumovito-travnat teren dobro je došao mladima i najmladima, kojih se skupilo blizu 200, iz Omiša, ali i iz Ploča, Dubrovnika, Makarske, Baške Vode, Imotskog, Šibenika a poneki i iz Splita. Manji broj nas "harnih" popesmo se na vrh "Imber" (864 m), odakle su lijepi vidici na sve strane. Ovdje na vrhu prisjetim se uspona prije 17 godina, sa svojim godišnjakom Mitjom Tollazzijem, kojega više nema. Silazimo i ubrzo smo opet u razdraganom mnoštvu. Planinarski pokretač Vicenco Bartulin svojim aparatom pravi "spomen-sličice", a njegov "takmac" marljivo kuha u drvenoj kolibi pod liticom, dajući nam od srca porcije ukusnog fažola. I mislim: u ovih se 25 godina planinarstvo u Omišu nekoliko puta podizalo i glasilo, ali, ovog puta – nadam se i želim – krenut će sadržajno naprijed. U silasku se naša skupina još penje na "Forticu" (tvrdavu koja dominira gradom, a na kojoj se obavljaju zamašni radovi za turističke potrebe. U Omišu kod naše planinarke Vjeke, uz dobru okrepnu, zadovoljni hrlimo autobusu za Makarsku. (Ivo Puharić)

ISPRAVAK

Autorica članka in memoriam Milanu Dolovskom u broju 4, str. 118, jest Milija Medved, a autor Milanovog portreta je Nenad Silić, oboje iz Rijeke.

PRODAJEM

Nove kožne klasične gojzerice br. 37 (njemačke) za 200 Kuna, i br. 43 (slovenske proizvodnje) za 300 Kuna (telefon 051/442-304).

KALENDAR AKCIJA

DAN HRVATSKIH PLANINARA

Oštrec, 5. i 6. srpnja

1. dan (subota)

Do 12,00 sati dolazak i prikupljanje planinara na Oštrecu

12,00 – 13,00 odmor i okrepa

13,00 početak službenog dijela programa

– svečana pjesma (himna)

– pozdravni govor predsjednika HPS-a

– pozdravni govor predsjednika HPD Željezničar

– zabavni program

15,00 usponi na vrh Oštresa, Ptičji vrh ili drugdje po želji.

Noćenje je osigurano u OŠ "Rude" (ponijeti vlastite podloške i vreće za spavanje).

Alternativno noćenje je moguće za manje skupine u vlastitoj organizaciji u okolinim planinarskim domovima (Okić, Japetić, Veliki dol, Sv. Berndard).

2. dan (nedjelja)

Organizirani vođeni izleti:

1. Rude – Kotari (Franjevački samostan Sv. Leonarda) – Okić (Žoharov put, Dragojlina staza, Obični put) – Plešivica – Poljanice – Braslovje – Rude. Polazak u 8,00 sati. Trajanje izleta oko 5 sati odmorima.

2. Rude – Veliki dol – Veliki Črnec – Palačnik – Samoborski stari grad – Samobor. Polazak u 8,00 sati. Trajanje izleta oko 3 sata s odmorima.

Hrana i piće po izboru u domu na Oštrecu po popularnim cijenama ili u vlastitoj režiji. Domaćini su HPD "Željezničar" i HPS. Rok za prijave broja sudionika, a posebno za broj potrebnih ležajeva u O.Š. Rude, do 15. lipnja na HPD "Željezničar", 10000 Zagreb, Trnjanska 5b, fax. 01-182-502.

NA ANTUNOVU VAS OČEKUJEMO NA STAPU U VELEBITU

PD "Paklenica" iz Zadra poziva sve planinare na proslavu Dana Sv. Antuna, koja će se održati u subotu 14. lipnja na Stapu.

Sv. misa bit će u 11 sati, a zatim, nakon zajedničkog ručka, moguće je s vodičem, prema želji, obići okolinu, s vrlo atraktivnim detaljima. U nedjelju 15. lipnja bit će također organizirani izleti na Stapinu, Kamenu galeriju, Vrtlinu ili Debeli kuk. Za one koji stižu autobusom najbolji je prilaz iz Mandaline, oda-

kle je staza markirana (3,5 h). Osobnim vozilima može se doći do Tribnja-Kruščice, pa ovdje skrenuti do zaseoka Ljubotić (cesta je asfaltirana). Spavanje nije osigurano, pa se preporuča ponijeti šator i vreću za spavanje.

Informacije, rezervacija ručka i svega ostalog na tel. 023 24 700 (Slavko Tomerlin) ili 023 432 738 (Smiljana Petričević) (S. T.)

PLANINARI, ALPINISTI, SPELEOLOZOVI, ORIJENTACISTI I REKREATIVCI!

Kod obilaska Julijskih Alpa ili Karavanki, prigodom boravka u Kranjskoj Gori (Slovenija) nudi vam noćenje, odmor, ljetovanje i planinarski smještaj u višekrevetnim sobama sa sanitarijama na katu po povoljnim cijenama zagrebačko odmaralište "Vladimir Nazor" u središtu mjesta, Borovška 48.

Pri obilasku najviših vrhova Cresa (Sis) i Lošinja (Osorščica) posjetite odmaralište "Zlatokrila" u Velom Lošinju, gdje su smještaj i prehrana mogući

po povoljnim cijenama, ali i odmor, ljetovanje.

Za planinarenje po istarskim planinama, slobodno penjanje, špiljarenje i povoljno ljetovanje koristite smještaj u kampu "Veli Jože" u Savudriji u bunpolovima ili sa svojom opremom.

Obavijesti i prijave: "NAZOR", d.o.o. za organizirani odmor djece i mladeži grada Zagreba, Maksimirска 51, tel. 01-21-01-00, 01-21-30-30, fax. 01-21-97-17

Planinari s članskom iskaznicom i markicom za tekuću godinu imaju 5% popusta.

UREDUJE: IVAN PAHERNIK

HUMOR

Čožek!

SENAID SERDAREVIĆ

Orijaški kaktus u pustinji Meksika (*echinocactus grusoni*)

Foto: Dr. Ž. Poljak

PANTONE® COLORS

CHROMOS dd **CHROMOS**
Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska Printing Ink Factory Samobor - Croatia